

## YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN LAUSUNTO 1/03 (täysistunto)

7 päivänä helmikuuta 2006

## Sisällys

Selvitys lausuntopyynnöstä .....	I - 1155
Asian kannalta merkitykselliset EY:n perustamissopimuksen määräykset .....	I - 1155
Lausuntopyynnön esittämisaikana olemassa olevat yhteisön toimenpiteet .....	I - 1158
Asetus (EY) N:o 44/2001 .....	I - 1158
Brysselin yleissopimus .....	I - 1159
Luganon yleissopimus .....	I - 1160
Suunniteltua sopimusta koskevien neuvottelujen tausta .....	I - 1161
Suunnittelun sopimuksen tarkoitus ja neuvoston lausuntopyyntö .....	I - 1163
Jäsenvaltioiden ja toimielinten esittämät kirjalliset huomautukset .....	I - 1166
Pyyntöä tutkittavaksi ottaminen .....	I - 1167
Asiakysymys .....	I - 1167
Nimenomaisen ulkoisen toimivallan olemassaolo .....	I - 1168
Implisiittisen ulkoisen toimivallan olemassaolo .....	I - 1168
ERTA-tapauksesta johdettuihin periaatteisiin perustuvan yksinomaisen toimivallan olemassaolo .....	I - 1170
— Merkityksellisen alan määrittäminen .....	I - 1176
— Irtautumislauseke .....	I - 1183
— Suunnittelun sopimuksen määräysten ja yhteisön sisäisten sääntöjen identtisyys .....	I - 1186

EY 300 ARTIKLAN 6 KOHDAN NOJALLA ANNETTU LAUSUNTO

Jäsenvaltioiden ja toimielinten esittämät suulliset huomautukset .....	I - 1189
Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä ensimmäinen kysymys .....	I - 1190
Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä toinen kysymys .....	I - 1191
Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä kolmas kysymys .....	I - 1192
Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä neljäs kysymys .....	I - 1193
Yhteisöjen tuomioistuimen kannanotto .....	I - 1194
Pyynnön tutkittavaksi ottaminen .....	I - 1194
Asiakysymys .....	I - 1195
Yhteisön toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia .....	I - 1195
Yhteisön toimivalta tehdä uusi Luganon yleissopimus .....	I - 1200
— Tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt .....	I - 1202
— Siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden tunnus- tamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännöt .....	I - 1209

Lausuntomenettelyssä 1/03,

jossa on kyse EY 300 artiklan 6 kohtaan perustuvasta lausuntopyynnöstä, jonka Euroopan unionin neuvosto on esittänyt 5.3.2003,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (täysistunto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat C. W. A. Timmermans, A. Rosas (esittelevä tuomari), K. Schieman, J. Makarczyk ja J. Malenovský sekä tuomarit J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Küris, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Ključka, U. Löhmus ja E. Levits,

kirjaajat: apulaiskirjaaja H. von Holstein ja johtava hallintovirkkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjallisen käsittelyn ja 19.10.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään J. Schutte ja J.-P. Hix,
- Tšekin hallitus, asiamiehenään T. Boček,
- Tanskan hallitus, asiamiehenään J. Molde,
- Saksan hallitus, asiamiehinään W.-D. Plessing, A. Dittrich ja A. Tiemann,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään A. Samoni-Rantou ja S. Chala,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

- Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Abraham, G. de Bergues ja A. Bodard-Hermant,
  
- Irlanti, asiamiehinään D. O'Hagan ja J. Gormley, avustajinaan P. Sreenan, SC, ja N. Hyland, BL,
  
- Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia,
  
- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään S. Terstal,
  
- Puolan hallitus, asiamiehenään S. Królak,
  
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Fernandes ja R. Correia,
  
- Suomen hallitus, asiamiehenään A. Guimaraes-Purokoski,
  
- Ruotsin hallitus, asiamiehenään A. Kruse,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään R. Caudwell, avustajanaan barrister A. Dashwood,
  
- Euroopan parlamentti, asiamiehinään H. Duintjer Tebbens ja A. Caiola,
  
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. Iglesias Buhigues, A.-M. Rouchaud-Joët ja M. Wilderspin,

kuultuaan 15.4.2005 pidetyssä suljetussa istunnossa ensimmäistä julkisasiamiestä L. A. Geelhoedia sekä julkisasiamiehiä F. G. Jacobs, P. Léger, D. Ruiz-Jarabo Colomer, A. Tizzano, C. Stix-Hackl, J. Kokott ja M. Poyares Maduro,

on antanut seuraavan

### **lausunnon**

- 1 Pyyntö koskee kysymystä siitä, kuuluuko tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan uuden yleissopimuksen, jolla on tarkoitus korvata nykyinen Luganon yleissopimus (jäljempänä suunniteltu sopimus tai uusi Luganon yleissopimus), tekeminen yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan vai yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

- 2 EY 300 artiklan 6 kohdan mukaisesti "Euroopan parlamentti, neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi hankkia yhteisön tuomioistuimen lausunnon siitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa tämän sopimuksen määräysten kanssa. Jos yhteisön tuomioistuimen lausunto on kielteinen, sopimus voi tulla voimaan vain Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklassa määrätyn edellytyksin".

### Selvitys lausuntopyynnöstä

#### *Asian kannalta merkitykselliset EY:n perustamissopimuksen määräykset*

- 3 EY:n perustamissopimuksen kolmanteen osaan kuuluva IV osasto, joka lisättiin Amsterdamin sopimuksella ja jota muutettiin Nizzan sopimuksella, sisältää oikeudellisen perustan muun muassa oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevan yhteisön lainsäädännön antamiseksi.
- 4 Tältä osin EY 61 artiklan c alakohdassa määrätään seuraavaa:

"Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseksi asteittain neuvosto toteuttaa:

— —

- c) 65 artiklan mukaiset oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat toimenpiteet."

5 EY 65 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Toimenpiteitä, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat rajojen yli, ja joita toteutetaan 67 artiklan mukaisesti ja siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, ovat:

a) seuraavilla aloilla tapahtuva kehittäminen ja yksinkertaistaminen:

— oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa valtiosta toiseen koskeva järjestelmä,

— todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö,

— siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden ja muiden päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano;

b) lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuuden edistäminen;

c) riita-asiaiden oikeudenkäyntien moitteettoman sujumisen esteiden poistaminen edistämällä tarvittaessa riita-asiaiden oikeudenkäyntiä koskevien jäsenvaltioissa sovellettavien säännösten yhteensopivuutta.”

- 6 EY 67 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa seuraavan viiden vuoden siirtymäkauden aikana neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan."

- 7 On myös huomattava, että EY 69 artiklan nojalla EY:n perustamissopimuksen kolmannen osan IV osastoa "sovelletaan ottaen huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan ja Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan määräykset — —". Kuten näiden kahden pöytäkirjan sanamuodosta vastaavasti ilmenee, Tanskan asemasta tehty pöytäkirja (jäljempänä Tanskan pöytäkirja) toimii eri tavalla kuin Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehty pöytäkirja. Viimeksi mainittu pöytäkirja mahdollistaa sen, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta sekä Irlanti voivat halutessaan liittyä EY 61 artiklan c alakohdan nojalla annettuihin toimenpiteisiin ilman, että ne kuitenkaan olisivat velvollisia luopumaan tästä pöytäkirjasta sellaisenaan. Tämä mahdollisuus ei sitä vastoin ole avoinna Tanskan kuningaskunnalle. Näin ollen Tanskaa eivät sido kyseisen IV osaston nojalla annettavat yksityisoikeuden alalla tehtävää oikeudellista yhteistyötä koskevat asetukset eikä niitä sovelleta Tanskaan nähden.

- 8 EY 293 artiklassa (entinen EY:n perustamissopimuksen 220 artikla), joka kuuluu perustamissopimuksen yleiset määräykset ja loppumääräykset sisältävään kuudenteen osaan, määrätään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot ryhtyvät keskenään tarvittaessa neuvotteluihin taatakseen kansalaisensa hyväksi:

— —



— tuomioistuinten päätösten ja välitystuomioiden vastavuoroiseen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovellettujen menettelyjen yksinkertaistamisen.”

- 9 Muita perustamissopimuksen määräyksiä on käytetty oikeudellisena perustana alakohtaisille yhteisön toimenpiteille, jotka sisältävät täydentäviä toimivaltasääntöjä. Neuvosto mainitsee esimerkkeinä EY:n perustamissopimuksen 235 artiklaan (josta on tullut EY 308 artikla) perustuvan yhteisön tavaramerkistä 20 päivänä joulukuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 (EYVL 1994, L 11, s. 1) X osaston ja EY:n perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohtaan (josta on muutettuna tullut EY 47 artiklan 2 kohta) sekä EY:n perustamissopimuksen 66 artiklaan (josta on tullut EY 55 artikla) perustuvan palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16 päivänä joulukuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/71/EY (EYVL 1997, L 18, s. 1) 6 artiklan.

*Lausuntopyynnön esittämisajankohtana olemassa olevat yhteisön toimenpiteet*

Asetus (EY) N:o 44/2001

- 10 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) otetaan käyttöön tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista sekä täytäntöönpanoa koskeva yleinen järjestelmä, jota sovelletaan yhteisössä siviili- ja kauppaoikeuden alalla.
- 11 Tällä asetuksella korvattiin kaikkien jäsenvaltioiden välillä Tanskan kuningaskuntaa lukuun ottamatta tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskeva 27 päivänä syyskuuta 1968 Brysselissä allekirjoitettu yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), joka tehtiin ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklan neljännen luetelmakohdan perusteella (josta tuli EY:n perustamissopi-

muksen 220 artiklan neljäs luetelmakohta, josta sitten tuli EY 293 artiklan neljäs luetelmakohta), sellaisena kuin tämä yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettuna s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26 päivänä toukuuta 1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) ja Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29 päivänä marraskuuta 1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus).

- 12 Tanskan pöytäkirjan mukaisesti asetusta N:o 44/2001 ei sovelleta Tanskaan. Sen sijaan Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemaa koskevan pöytäkirjan 3 artiklan nojalla nämä jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet halustaan osallistua kyseisen asetuksen antamiseen ja soveltamiseen.
- 13 Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tulkita asetusta N:o 44/2001 EY 68 ja EY 234 artiklassa määritellyin edellytyksin.

### Brysselin yleissopimus

- 14 Koska Tanskan pöytäkirjan nojalla asetusta N:o 44/2001 ei sido Tanskan kuningaskuntaa eikä sitä sovelleta Tanskaan nähden, Brysselin yleissopimusta sovelletaan edelleen Tanskan ja niiden jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin, joita asetusta N:o 44/2001 sitoo. On kuitenkin huomattava, että Brysselissä allekirjoitettiin 19.10.2005 Euroopan yhteisön ja Tanskan kuningaskunnan välinen tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla tehty sopimus, jonka allekirjoittaminen hyväksyttiin yhteisön puolesta 20.9.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/790/EY (EYVL L 299, s. 61) sillä edellytyksellä, että neuvosto tekee kyseisen sopimuksen tekemistä koskevan päätöksen.

- 15 Lisäksi asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaa rajoittaa EY 299 artikla, jossa määritellään perustamissopimuksen alueellinen soveltamisala, kun taas Brysselin yleissopimus kansainvälisoikeudellisena yleissopimuksena ulottuu tiettyihin tiettyjen jäsenvaltioiden merentakaisiin alueisiin. Ranskan tasavallan osalta kysymys on Ranskan merentakaisista alueista ja Mayottesta ja Alankomaiden osalta Arubasta, muita jäsenvaltioita tämä ei koske. Kyseistä yleissopimusta siis sovelletaan edelleen näiden alueiden osalta.
- 16 Tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa tehdyn, Luxemburgissa 3.6.1971 allekirjoitetun pöytäkirjan (EYVL 1975, L 204, s. 28) mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tulkita Brysselin yleissopimusta.

### Luganon yleissopimus

- 17 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn Luganon yleissopimuksen (EYVL 1988, L 319, s. 9; jäljempänä Luganon yleissopimus), joka on allekirjoitettu Luganossa 16.9.1988, syntyä liittyy Euroopan vapaakauppaliiton (jäljempänä EFTA) luomiseen ja Brysselin yleissopimuksen järjestelmää vastaavan järjestelmän perustamiseen EFTAn ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden välille. Kyseiset valtiot Liechtensteinin ruhtinaskuntaa lukuun ottamatta ratifioivat yleissopimuksen. Koska useat EFTAn jäsenvaltiot liittyivät myöhemmin Euroopan unioniin, ainoat sopimusvaltioista, jotka eivät ole Euroopan unionin jäseniä, ovat nyttemmin Islannin tasavalta, Norjan kuningaskunta ja Sveitsin valaliitto; lisäksi oli Puolan tasavalta, joka ratifioi kyseisen yleissopimuksen 1.11.1999 mutta josta kuitenkin tuli Euroopan unionin jäsen 1.5.2004 lukien.

- 18 Luganon yleissopimus on rinnakkainen Brysselin yleissopimuksen kanssa siinä mielessä, että sen tarkoituksena on, että Brysselin yleissopimuksen sopimusvaltion ja Luganon yleissopimuksen sopimuspuolena olevan EFTAn jäsenvaltion välisissä suhteissa, samoin kuin Luganon yleissopimuksen sopimuspuolena olevien EFTAn jäsenvaltioiden keskinäisissä suhteissa, sovelletaan järjestelmää, joka on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta sama kuin Brysselin yleissopimuksella käyttöön otettu järjestelmä.
- 19 Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tulkita Luganon yleissopimusta. Yleissopimuksen yhdenmukaisesta tulkinnasta tehdyllä pöytäkirjalla N:o 2 on kuitenkin luotu järjestelmä tietojen vaihtamista varten tuomioista, joissa on sovellettu tätä yleissopimusta, ja Euroopan unionin jäsenvaltiot sekä unioniin kuulumattomat valtiot ovat allekirjoittaneet selitykset kyseisen yleissopimuksen ja Brysselin yleissopimuksen vastaavien sopimusmääräysten mahdollisimman yhdenmukaisen tulkinnan varmistamiseksi. Lisäksi Luganon yleissopimuksen pöytäkirjassa N:o 3 yleissopimuksen 57 artiklan soveltamisesta todetaan, että jos yksikin sopimusvaltio katsoo, että määräys, joka on otettu Euroopan yhteisöjen toimielinten päätöksäkeihin, on ristiriidassa tämän yleissopimuksen kanssa, sopimusvaltioiden on viivytyksettä harkittava tämän yleissopimuksen muuttamista; pöytäkirjassa N:o 2 tarkoitettua menettelyä voidaan kuitenkin aina soveltaa.

*Suunniteltua sopimusta koskevien neuvottelujen tausta*

- 20 Neuvosto valtuutti 4. ja 5.12.1997 pidetyssä istunnossaan unionin jäsenvaltioiden, Islannin tasavallan, Norjan kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton edustajista koostuvan ad hoc -työryhmän ryhtymään työhön Brysselin ja Luganon yleissopimusten samanaikaiseksi tarkistamiseksi. Neuvotteluilla oli pääosin kaksi tavoitetta eli näiden kahden yleissopimuksen järjestelmän uudenaikaistaminen ja yleissopimusten välisten eroavaisuuksien poistaminen.

- 21 Ad hoc -työryhmän valtuudet perustuivat EY:n perustamissopimuksen 220 artiklaan, ja työryhmä sai työnsä päätökseen huhtikuussa 1999. Ad hoc -työryhmä pääsi sopimukseen tekstistä, jolla tarkistettiin Brysselin yleissopimus ja Luganon yleissopimus. Neuvosto vahvisti tämän sopimuksen poliittisella tasolla 27. ja 28.5.1999 pidetyssä 2184. istunnossaan (asiakirja 7700/99 JUSTCIV 60, 30.4.1999).
- 22 Amsterdamin sopimuksen, jolla annettiin yhteisölle uusia toimivaltuuksia, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla, voimaantulon jälkeen ad hoc -työryhmän Brysselin yleissopimuksen järjestelmään ehdottamia muutoksia ei voitu enää saattaa osaksi tätä yleissopimusta EY 293 artiklaan perustuvalla tarkistuksella. Komissio esitti näin ollen 14.7.1999 neuvostolle ehdotuksen asetukseksi, jonka tarkoitus oli saattaa tämän työryhmän työn tulokset osaksi yhteisön oikeutta. Neuvosto antoi 22.12.2000 EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan nojalla asetuksen N:o 44/2001, joka tuli voimaan 1.3.2002.
- 23 Luganon yleissopimuksen osalta komissio esitti 22.3.2002 suosituksen neuvoston päätökseksi komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut, joiden tarkoituksena oli tehdä yhtäältä yhteisön ja Tanskan, sen asemasta tehty pöytäkirja huomioon ottaen, ja toisaalta Islannin, Norjan, Sveitsin ja Puolan välillä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppa-oikeuden alalla koskeva yleissopimus, jolla korvataan 16.9.1988 tehty Luganon yleissopimus (asiakirja SEC(2002) 298 lopullinen).
- 24 Neuvosto valtuutti 14. ja 15.10.2002 pidetyssä 2455. istunnossaan komission ryhtymään neuvotteluihin uuden Luganon yleissopimuksen tekemiseksi tämän vaikuttamatta siihen, kuuluuko uuden yleissopimuksen tekeminen yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan vai yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Neuvosto hyväksyi myös neuvotteluohjeet.

- 25 Neuvosto päätti 27. ja 28.2.2003 pidetyssä 2489. istunnossaan esittää yhteisöjen tuomioistuimelle tämän lausuntopyynnön.

### **Suunnitellun sopimuksen tarkoitus ja neuvoston lausuntopyyntö**

- 26 Neuvosto kuvaa lausuntopyyntönsä 8–12 kohdassa suunnitellun sopimuksen tarkoitusta seuraavasti:

”8 Suunniteltu sopimus muodostaisi uuden (Luganon) yleissopimuksen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Suunnitellun sopimuksen tarkoitus ja sisältö perustuvat neuvotteluohjeisiin, joissa viitataan tarkistuksen tekstiin (asiak. 7700/99) ja neuvoston asetuksen N:o 44/2001 tekstiin, ja sillä pyritään yhdenmukaistamaan mahdollisuuksien mukaan suunnitellun sopimuksen keskeisiä määräyksiä asetuksen N:o 44/2001 säännöksiin.

- 9 Neuvotteluohjeiden 1 kohdassa määrätään, että sopimuksessa tulisi säilyttää tarkistuksen teksti, josta neuvostossa päästiin sopimukseen 27. ja 28.5.1999, ja että sopimuksen II–V osaston tekstiä tulisi mukauttaa siten, että se vastaisi mahdollisuuksien mukaan asetuksen N:o 44/2001 tekstiä, jolloin myös sopimuksen ja sen pöytäkirjojen tekstejä on mukautettava siten, että niistä tulisi ilmi, että yhteisö on yksi sopimuspuoli.

10 Näin ollen on tarkoitus, että suunnitellun sopimuksen olennaiset säädökset laadittaisiin seuraavasti:

- Soveltamisalaa koskevaan I osastoon tulisi sisällyttää tarkistuksen 1 artiklan teksti.
  
- Toimivaltaa koskevan II osaston tulisi mahdollisuuksien mukaan vastata asetuksen N:o 44/2001 II lukua. Tarkistuksen tekstin 12 a artiklan 5 kohdan tulisi kuitenkin tarvittaessa olla asetuksen N:o 44/2001 14 artiklan 5 kohdan paikalla.
  
- Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan III osaston tulisi mahdollisuuksien mukaan vastata asetuksen N:o 44/2001 III lukua. Oikeusapua koskevaan säännökseen lisättäisiin kuitenkin toinen kohta.
  
- Virallisia asiakirjoja ja tuomioistuimessa tehtyjä sovintoja koskevan IV osaston tulisi vastata mahdollisuuksien mukaan asetuksen N:o 44/2001 IV lukua.
  
- Yleisiä määräyksiä koskevan V osaston olisi mahdollisuuksien mukaan vastattava asetuksen N:o 44/2001 V lukua.

11 Neuvotteluohjeiden kohta 2 koskee sopimusehdotuksen VII osastoa ja sitä seuraavia osastoja.

- Neuvotteluohjeiden kohdassa 2 a todetaan, että 'yleissopimus on saatava valmiiksi, jotta sen yhteys yhteisön oikeuteen ja erityisesti asetukseen N:o 44/2001 voitaisiin määrittellä. Tällöin olisi sovellettava vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen 54 B artiklassa (sic) [kysymyksessä on tosiasiallisesti 54 b artikla] tarkoitettua järjestelmää. Erityisesti jossakin jäsenvaltiossa tehdyt päätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa yhteisön oikeuden mukaisesti'.
  
  - Neuvotteluohjeiden kohdat 2 b ja c koskevat yksittäisistä aiheista tehtyjä sopimuksia sekä tunnustamatta jättämistä koskevia sopimuksia.
  
  - Neuvotteluohjeiden kohdissa 2 d ja e määrätään, että suunniteltuun sopimukseen on sisällyttävä määräyksiä, joissa otetaan huomioon Tanskan, Ranskan merentakaisen alueiden sekä Alankomaiden Antillien ja Aruban erityistilanne. Asetusta N:o 44/2001 ei sovelleta Tanskaan, Ranskan merentakaisiin alueisiin eikä Alankomaiden Antilleihin ja Arubaan, mutta suunniteltua sopimusta pitäisi sen sijaan periaatteessa soveltaa myös kyseisiin maihin ja alueisiin vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen tapaan.
  
  - Neuvotteluohjeiden kohdassa 2 f määrätään, että sopimusehdotus saa tulla voimaan vasta sen jälkeen, kun vähintään kaksi sopimuspuolta on allekirjoittanut sen. Ottaen huomioon mahdolliset siirtymäkauden toimenpiteet sekä sen, että sopimus tulee voimaan asianomaisten sopimuspuolten osalta, suunniteltu sopimus korvaa asianomaisten sopimuspuolten kesken vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen.
- 12 Tarkistuksen tekstissä määrätään lisäksi tietyistä muutoksista vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen loppumääräyksiin, erityisesti niistä, jotka koskevat liittymistä yleissopimukseen, sekä yleissopimuksen liitteenä olevien pöytäkirjojen N:o 1, 2 ja 3 määräyksiin."



27 Neuvoston lausuntopyyntö on seuraavanlainen:

Kuuluuko tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan uuden Luganon yleissopimuksen, sen muotoisena kuin sitä suunnitellaan tämän muistion 8–12 kohdassa, tekeminen kokonaan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan vai yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan?

28 Neuvosto täsmensi istunnossa, että kysymys toimivallasta tehdä yksityisoikeuden alalla tehtävää oikeudellista yhteistyötä koskevia kansainvälisiä sopimuksia EY 65 artiklassa tarkoitettuihin tavoin nousee käytännössä usein esille ja että jäsenvaltiot ovat erimielisiä tästä asiasta. Neuvoston mukaan se ei lausuntopyynnössään kannata ajatusta yksinomaisesta toimivallasta sen paremmin kuin jaetustakaan toimivallasta, vaan se on pyrkinyt tarkastelemaan mahdollisimman oikein yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytäntöön sisältyviä eri näkökulmia.

### **Jäsenvaltioiden ja toimielinten esittämät kirjalliset huomautukset**

29 Neuvoston lausuntopyyntö on annettu työjärjestyksen 107 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti tiedoksi komissiolle ja parlamentille, jotka ovat esittäneet huomautuksensa. Yhteisöjen tuomioistuin on perussääntönsä 24 artiklan toisen kohdan nojalla kehottanut myös jäsenvaltioita esittämään kantansa lausuntopyynnöstä. Kirjalliset huomautuksensa ovat esittäneet Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Alankomaiden, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Irlanti.

*Pyynnön tutkittavaksi ottaminen*

- 30 Neuvosto, jota tukevat Espanjan, Ranskan ja Suomen hallitukset sekä parlamentti ja komissio, katsoo, että lausuntopyyntö on otettava tutkittavaksi.
- 31 Pyyntö täyttää edellytykset, joista määrätään yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan "lausunto voi koskea sekä sitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa EY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa, että sitä, onko yhteisöllä tai jollakin sen toimielimellä toimivalta tehdä kyseinen sopimus". Siltä osin kuin kysymys on yhteisön ja jäsenvaltioiden välisestä toimivallan jaosta, vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että lausuntopyyntö siitä, kuuluuko sopimus kokonaisuudessaan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan vai yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan, voidaan ottaa tutkittavaksi (lausunto 2/00, 6.12.2001, Kok. 2001, s. I-9713, 19 kohta). Neuvoston kysymys koskee juuri tätä.
- 32 Sen tutkimiseksi, onko kysymyksessä oleva sopimus EY 300 artiklan 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla "suunniteltu", on palautettava mieleen, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on riittävää, että sopimuksen tarkoitus on tiedossa (lausunto 2/94, 28.3.1996, Kok. 1996, s. I-1759, 11 kohta). Tilanne on tällainen käsiteltävänä olevassa tapauksessa, koska neuvotteluohjeissa määritellään riittävällä tavalla sopimuksen tarkoitus ja sisältö sekä alat, joita se koskee.

*Asiakysymys*

- 33 Neuvosto esittää lausuntopyynnössään kolme näkökulmaa yhteisön toimivallasta tehdä suunniteltu sopimus. Se tutkii ensiksi mahdollisen nimenomaisen ulkoisen toimivallan olemassaoloa, sitten mahdollisen implisiittisen ulkoisen toimivallan olemassaoloa ja lopuksi tämän toimivallan mahdollista yksinomaisuutta.

## Nimenomaisen ulkoisen toimivallan olemassaolo

- 34 Neuvosto, jota tältä osin tukevat kaikki yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneet jäsenvaltiot samoin kuin parlamentti ja komissio, toteaa, että suunnitellun sopimuksen ala kuuluu EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan soveltamisalaan. Niiden mukaan tässä oikeudellisessa perustassa ei määrätä nimenomaisesti yhteisön ulkoisesta toimivallasta.

## Implisiittisen ulkoisen toimivallan olemassaolo

- 35 Neuvoston, kaikkien yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneiden jäsenvaltioiden sekä parlamentin ja komission mukaan sen ratkaisemiseksi, onko olemassa implisiittinen ulkoinen toimivalta, on syytä viitata 26.4.1977 annettuun lausuntoon 1/76 (Kok. 1977, s. 741, Kok. Ep. III, s. 357), sellaisena kuin sitä on täsmennetty 15.11.1994 annetulla lausunnolla 1/94 (Kok. 1994, s. I-5267, Kok. Ep. XVI, s. I-237); yhteisöjen tuomioistuin on esittänyt näiden lausuntojen sisällön kootusti niin sanotuissa open skies -tapauksissa 5.11.2002 antamissaan tuomioissa: kyseessä ovat asia C-467/98, komissio vastaan Tanska (Kok. 2002, s. I-9519, 56 kohta); asia C-468/98, komissio vastaan Ruotsi (Kok. 2002, s. I-9575, 53 kohta); asia C-469/98, komissio vastaan Suomi (Kok. 2002, s. I-9627, 57 kohta); asia C-471/98, komissio vastaan Belgia (Kok. 2002, s. I-9681, 67 kohta); asia C-472/98, komissio vastaan Luxemburg (Kok. 2002, s. I-9741, 61 kohta); asia C-475/98, komissio vastaan Itävalta (Kok. 2002, s. I-9797, 67 kohta) ja asia C-476/98, komissio vastaan Saksa (Kok. 2002, s. I-9855, 82 kohta).
- 36 Ne toteavat, että edellä mainitussa lausunnossa 1/76 vahvistetun periaatteen mukaan implisiittinen ulkoinen toimivalta on olemassa paitsi aina silloin, kun yhteisön sisäistä toimivaltaa on jo käytetty toimenpiteillä, joilla toteutetaan yhteistä politiikkaa, myös silloin, kun yhteisön sisäiset toimenpiteet toteutetaan vasta, kun kansainvälinen sopimus tehdään ja saatetaan voimaan. Toimivalta toimia yhteisöä kolmansiin valtioihin nähden sitovasti voidaan siten implisiittisesti johtaa niistä

perustamissopimuksen määräyksistä, joissa yhteisön sisäinen toimivalta vahvistetaan, siltä osin kuin se, että yhteisö osallistuu kansainväliseen sopimukseen, on välttämätöntä jonkin yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi (ks. em. lausunto 1/76, 3 ja 4 kohta sekä em. open skies -tapauksissa annetut tuomiot, esim. asia komissio v. Tanska, tuomion 56 kohta).

37 Yhteisöjen tuomioistuin on myöhemmässä oikeuskäytännössään täsmentänyt erityisesti yksinomaisen implisiittisen toimivallan olemassaolon osalta, että edellä mainitussa lausunnossa 1/76 tarkoitetaan tilannetta, jossa sisäistä toimivaltaa voidaan tehokkaasti käyttää ainoastaan yhdessä ulkoisen toimivallan käytön kanssa (em. lausunto 1/94, 89 kohta), jolloin kansainvälisen sopimuksen tekeminen on siten välttämätöntä sellaisten perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi, joita ei voida saavuttaa itsenäisiä sääntöjä antamalla (open skies -tapauksissa käytetty sanamuoto, esim. asia C-467/98, komissio v. Tanska, tuomion 57 kohta). Yhteisöjen tuomioistuimen lausunnon 1/94 86 kohdassa käyttämän ilmaisun mukaan yhteisön tavoitteen toteuttamisen on oltava "erottamattomasti sidoksissa" kansainvälisen sopimuksen tekemiseen.

38 Neuvosto korostaa, että yhteisö on jo antanut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla sisäisiä sääntöjä, mikä sen mukaan voi olla perusteena yhteisön implisiittiselle toimivallalle suunnitellun sopimuksen tekemiseksi. Neuvosto mainitsee tältä osin asetuksen N:o 44/2001, mutta esimerkkeinä myös asetuksen N:o 40/94 X osaston ja direktiivin 96/71 6 artiklan.

39 Neuvosto täsmentää, etteivät jäsenvaltiot eikä komissio ole vedonneet suunnitellun sopimuksen tekemisen välttämättömyyteen. Parlamentti katsoo, että tällaista välttämättömyyttä ei ole. EY 65 artiklassa tarkoitettu oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa voi sen mukaan hyvin rajoittua toimenpiteisiin, jotka koskevat vain jäsenvaltioiden tuomioistuimia ja viranomaisia ilman, että nämä toimenpiteet koskisivat suhteita kolmansiin valtioihin, mikä ilmaistaan kyseisessä artiklassakin, jonka sanamuodon mukaan toimenpiteet toteutetaan "siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi".

- 40 Saksan hallitus katsoo, että tällainen välttämättömyys on joka tapauksessa poissuljettu, koska sisäinen säännöstö ei edellytä kolmansien valtioiden samanai-kaista osallistumista.
- 41 Kreikan hallitus, joka katsoo, että tuomioistuimen toimivalta, tuomioiden tunnusta-minen ja täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla ovat kolme itsenäistä alaa, jotka asetus N:o 44/2001 kattaa vain osittain, toteaa, että se osa kustakin näistä aloista, jota kyseinen asetus ei kata, ei ole erottamattomasti sidoksissa kansainvälisen sopimuksen tekemiseen. Päinvastainen väittäjä olisi vastoin kansainvälisen prosessioikeuden autonomiaa. Koska kyseinen asetus on osittaista yhteisön sääntelyä, se ei siis perusta yksinomaista ulkoista toimivaltaa edellä mainitun lausunnon 1/76 arviointiperusteiden mukaisesti.
- 42 Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset tuovat esille, että suunnitellun sopimuksen tekeminen ei ole erottamattomasti sidoksissa yhteisön sisäisen toimivallan käyttämiseen. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus pitää tästä todis-teena sitä, että Luganon yleissopimus tehtiin 10 vuotta Brysselin yleissopimuksen allekirjoittamisen jälkeen ja että asetuksen N:o 44/2001 antaminen huomattavasti ennen Luganon yleissopimuksen saattamista ajan tasalle ei näyttänyt synnyttäneen mitään vastustusta.

ERTA-tapauksesta johdettuihin periaatteisiin perustuvan yksinomaisen toimivallan olemassaolo

- 43 Neuvoston, kaikkien huomautuksensa yhteisöjen tuomioistuimelle esittäneiden jäsenvaltioiden sekä parlamentin ja komission mukaan merkityksellinen oikeus-käytäntö sen arvioimisessa, onko yhteisön implisiittinen ulkoinen toimivalta yksinomaista, perustuu asiassa 22/70, komissio vastaan neuvosto, niin sanottu ERTA-tapaus, 31.3.1971 annettuun tuomioon (Kok. 1971, s. 263, Kok. Ep. I, s. 553; jäljempänä ERTA-tapaus), sellaisena kuin sitä on täsmennetty 19.3.1993 annetussa lausunnossa 2/91 (Kok. 1993, s. I-1061, Kok. Ep. XIV, s. I-71) ja edellä mainituissa lausunnossa 1/94; yhteisöjen tuomioistuin on esittänyt kannastaan yhteenvedon edellä mainituissa open skies -tapauksissa annetuissa tuomioissa erottaen siinä kolme tilannetta.

44 ERTA-tapauksessa annetun tuomion 17 ja 18 kohdassa todetaan seuraavaa:

17 Erityisesti, aina silloin kun yhteisö antaa perustamissopimuksessa määrätyn yhteisen politiikan toteuttamiseksi säännöksiä, joilla otetaan käyttöön yhteisiä sääntöjä, olivatpa ne missä muodossa tahansa, jäsenvaltioilla ei ole enää yksittäistä tai edes yhteistä oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa näihin sääntöihin vaikuttavista tai niiden sisältöä muuttavista velvoitteista.

18 Sitä mukaa kuin näitä yhteisiä sääntöjä otetaan käyttöön, yhteisö yksin voi koko yhteisön oikeuden soveltamisalaan ulottuvin vaikutuksin ottaa vastuulleen ja panna täytäntöön kolmansien valtioiden kanssa sovitut sitoumukset.

45 Edellä mainitun asiassa C-467/98, komissio vastaan Tanska, annetun tuomion 81–84 kohdassa todetaan seuraavaa:

”81 On vielä tutkittava, millä edellytyksillä kysymyksessä olevat kansainväliset sitoumukset voivat vaikuttaa yhteisten sääntöjen ulottuvuuteen tai muuttaa sitä ja siis millä edellytyksillä yhteisö saavuttaa ulkoisen toimivallan sen vuoksi, että se on käyttänyt sisäistä toimivaltaansa.

82 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tilanne on tällainen silloin, kun kansainväliset sitoumukset kuuluvat yhteisten sääntöjen soveltamisalaan (em. ERTA-tapaus, tuomion 30 kohta) tai joka tapauksessa alaan, jota

tällaiset säännöt jo suurelta osin kattavat (em. lausunto 2/91, lausunnon 25 kohta). Tämän viimeksi mainitun tilanteen varalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että jäsenvaltiot eivät voi tehdä kansainvälisiä sitoumuksia yhteisön toimielinjärjestelmän ulkopuolella, ja näin on, vaikka ei olisi olemassa mitään ristiriitaa näiden sitoumusten ja yhteisten sääntöjen välillä (em. lausunto 2/91, lausunnon 25 ja 26 kohta).

83 Niinpä jos yhteisö on sisällyttänyt sisäisiin lainsäädäntötoimiinsa kolmansien maiden kansalaisten kohtelua koskevia lausekkeita tai on antanut toimielimilleen nimenomaisesti valtuudet neuvotella kolmansien maiden kanssa, sillä on yksinomainen ulkoinen toimivalta näiden toimien kattamalla alalla (em. lausunto 1/94, lausunnon 95 kohta ja em. lausunto 2/92 [24.3.1995, Kok. 1995, s. I-521], lausunnon 33 kohta).

84 Tämä pätee myös sellaisen nimenomaisen lausekkeen puuttuessa, jolla toimielimet valtuutetaan neuvottelemaan kolmansien maiden kanssa, silloin, kun yhteisö on toteuttanut kattavan yhdenmukaistamisen tietyllä alalla, sillä se, että jäsenvaltioilla säilyisi oikeus neuvotella kolmansien maiden kanssa, voisi vaikuttaa näin annettuihin yhteisiin sääntöihin edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitetulla tavalla (ks. em. lausunto 1/94, lausunnon 96 kohta ja em. lausunto 2/92, lausunnon 33 kohta)."

46 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus kehottaa yhteisöjen tuomioistuinta harkitsemaan uudelleen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska annetun tuomion 82 kohdassa esitettyä periaatetta perustamissopimuksen yleisten yhteisön toimivalan rajoja säätelevien periaatteiden ja edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitettua kansainvälisen sopimuksen vaikutusta koskevan oikeuskäytännön sisäisen johdonmukaisuuden perusteella.

47 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus toteaa ensiksi, että yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska antaman tuomion 82 kohdassa, jossa viitataan edellä mainitun lausunnon 2/91 25 kohtaan, käyttämän arviointipe-

rusteen toinen osatekijä eli "kuuluminen joka tapauksessa alaan, jota yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat", ei ole selvä eikä täsmällinen, mikä aiheuttaa epävarmuutta eikä ole hyväksyttävää jäsenvaltioiden toimivallan rajoittamisen yhteydessä, kun EY 5 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti yhteisöllä on vain rajoitettu erityistoimivalta.

48 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus toteaa toiseksi, että tämä arviointiperusteen osatekijä on vaikeasti yhteensovittavissa sellaisten yksittäistapausten kanssa, joissa on kyse edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitetusta vaikutuksesta ja jotka esitetään edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska annetun tuomion 83 ja 84 kohdassa esimerkkeinä tästä toisesta osatekijästä. Tämä osatekijä ei sen mukaan ole merkityksellinen ratkaistaessa kysymystä siitä, onko ERTA-tapauksessa tarkoitettu vaikutus olemassa, kun kolmannen valtion kansalaisten kohtelua koskevia lausekkeita sisällytetään johonkin tiettyyn toimeen, koska toimivallan yksinomaisuus rajoittuu niihin erityisiin aloihin, joita tällä toimella säännellään. Sovellettavissa olisi sen mukaan pikemminkin yleisen arviointiperusteen ensimmäinen osatekijä eli muotoilu "kun kansainväliset sitoumukset kuuluvat yhteisten sääntöjen soveltamisalaan". Tämän hallituksen mukaan sama koskee kolmatta tilannetta kattavan yhdenmukaistamisen toteuttamisesta, mikä sulkee väistämättä pois sen, että kysymyksessä oleva ala olisi ainoastaan "suurelta osin" yhteisön sääntöjen kattama. Tästä arviointiperusteen osasta luopuminen mahdollistaisi edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitetun vaikutuksen täsmällisemmän määrittelemisen siten, että samalla varmistettaisiin, että jäsenvaltiot noudattavat lojaalin yhteistyön veloitetaan toimiessaan kansainvälisellä tasolla.

49 Tarkasteltuaan edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska annetun tuomion 83 kohdassa, jossa viitataan edellä mainitun lausunnon 1/94 95 kohtaan ja edellä mainitun lausunnon 2/92 33 kohtaan, esitettyä ensimmäistä tilannetta eli sitä, jossa todetaan, että "jos yhteisö on sisällyttänyt sisäisiin lainsäädäntötoimiinsa kolmansien maiden kansalaisten kohtelua koskevia lausekkeita", neuvosto, jota tukevat Saksan ja Ranskan hallitukset, katsoo, että se ei ole merkityksellinen asetuksen N:o 44/2001 osalta. Niiden mukaan asetuksen 2 ja 4 artiklasta seuraa, että kyseisen asetuksen soveltamisen kannalta merkityksellinen arviointiperuste on kotipaikka eikä kansalaisuus.

50 Italian hallitus katsoo, että on mahdollista argumentoida sen puolesta, että asetus N:o 44/2001 laajentuu implisiittisesti koskemaan kolmansien valtioiden kansalaisia,



koska sen 4 artiklassa säädetään, että jos henkilön kotipaikka ei ole yhteisössä, toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti, ja koska kyseisen asetuksen 32–37 artiklassa säädetään muiden jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamisjärjestelmästä.

- 51 Komissio katsoo, että asetus N:o 44/2001 sisältää ”kolmansien maiden kansalaisten kohtelua koskevia lausekkeita”, koska tämän asetuksen 2 ja 4 artikla tekevät asetuksen sovellettavaksi valtioiden välisissä suhteissa yli yhteisön ulkorajojen ilman minkäänlaisia maantieteellisiä tai henkilöllisen soveltamisalan rajoituksia.
- 52 Komission mukaan asetukseen N:o 44/2001 on sisällytetty jäsenvaltioiden alueellista toimivaltaa koskevat säännökset niiden vastaajien osalta, joiden kotipaikka on yhteisön ulkopuolella, mikä on perusteena yhteisön yksinomaiselle toimivallalle suunnitellun sopimuksen tekemiseksi.
- 53 Ruotsin hallitus katsoo, että oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskeva säännöstö ei koske suoraan yksityisiä vaan tuomioistuimia, joiden on sovellettava sitä. Asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalan kannalta ratkaiseva tekijä ei siis ole se, kuuluuko joku kolmannen valtion kansalainen kyseisen asetuksen säännösten soveltamisalaan, vaan se, onko tuomioistuimen sijaintipaikka unionin alueella.
- 54 Tarkasteltuaan edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska annetun tuomion 83 kohdassa, jossa viitataan edellä mainitun lausunnon 1/94 95 kohtaan ja edellä mainitun lausunnon 2/92 33 kohtaan, olevaa toista tilannetta eli sitä, että yhteisö ”on antanut toimielimilleen nimenomaisesti valtuudet neuvotella kolmansien maiden kanssa”, neuvosto, jota tältä osin tukevat ainakin implisiittisesti useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä hallituksista, katsoo, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa tilanne ei ole tällainen.

- 55 Komissio toteaa, että neuvosto on säännöllisesti valtuuttanut sen ryhtymään kansainvälisiin neuvotteluihin kansainvälisiin instrumentteihin sisällytettävistä määräyksistä, jotka koskevat kansainvälisiä toimivaltasääntöjä sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia sääntöjä, ilman että jäsenvaltiot olisivat milloinkaan vaatineet mahdollisuutta neuvotella yksin pelkistä niihin vastaajiin sovellettavista toimivaltasäännöistä, joiden kotipaikka on jäsenvaltioiden alueen ulkopuolella.
- 56 Italian hallitus, parlamentti ja komissio huomauttavat lisäksi siitä erosta, joka vallitsee asetuksen N:o 44/2001 71 artiklan 1 kohdan sanamuodon, jonka mukaan "tämä asetus ei vaikuta tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenoilla säänteleviin sopimuksiin, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat", ja Brysselin yleissopimuksen 57 artiklan 1 kohdan sanamuodon välillä, jonka mukaan "tämä yleissopimus ei vaikuta tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenoilla säänteleviin sopimuksiin, joiden osapuolia tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot ovat tai joiden osapuoliksi ne myöhemmin tulevat". Ne päättävät sanojen "joiden osapuoliksi ne myöhemmin tulevat" pois jättämisestä 71 artiklasta, että kyseinen asetus perustuu implisiittisesti olettamalle, jonka mukaan yhteisö on yksin toimivaltainen tekemään sopimuksia, jotka koskevat yleisesti siviili- ja kauppaoikeuden alaa. Parlamentin mukaan tämä tulkinta tulee vielä paremmin kysymykseen Luganon yleissopimuksen osalta, joka kattaa kokonaan kyseisen asetuksen alan.
- 57 Portugalin hallitus ei hyväksy tällaista päätelmää. Se katsoo, että asetuksen N:o 44/2001 71 artiklan sanamuoto osoittaa, että siihen sisältyvät säännöt ovat aina etusijalla kaikkiin muihin samoja tilanteita sääntelevien yleissopimusten sääntöihin nähden. Sen mukaan suunniteltu sopimus sääntelee joka tapauksessa lähtökohtaisesti tilanteita, joihin kyseistä asetusta ei sovelleta.
- 58 Tarkastellessaan lopuksi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska annetun tuomion 84 kohdassa, jossa viitataan edellä mainitun lausunnon 1/94 96 kohtaan ja edellä mainitun lausunnon 2/92 33 kohtaan, mainittua tilannetta "kun yhteisö on toteuttanut kattavan yhdenmukaistamisen tietyllä alalla", neuvosto ottaa ensiksi

huomioon merkityksellisen alan määrittämisen, toiseksi suunnitellun sopimuksen sisältämän niin sanotun irtautumislausekkeen mahdollisen vaikutuksen ja kolmanneksi suunnitellun sopimuksen määräysten ja yhteisön sisäisten sääntöjen identtisyysmahdollisen vaikutuksen.

— Merkityksellisen alan määrittäminen

59 Neuvosto, samoin kuin useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä jäsenvaltioista, eivät pidä merkityksellisen alan määrittämiseksi riittävänä alan nimessä pitäytymistä, vaan niiden mukaan asetuksen N:o 44/2001 asiallista, henkilöllistä ja alueellista soveltamisalaa on verrattava konkreettisesti suunnitellun sopimuksen kyseisiin soveltamisaloihin ja tutkittava, vaikuttavatko suunnitellun sopimuksen määräykset yhteisön säännöstöön sisältyviin sääntöihin. Italian hallitus toteaa kuitenkin, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole milloinkaan arvioinut vaikutusta, joka jäsenvaltioiden tekemillä kansainvälisillä sitoumuksilla on yhteisön säännöksiin ja määräyksiin, vaan se on aina rajoittunut vertaamaan aloja, jotka kattaa yhtäältä kansainvälinen sopimus ja toisaalta yhteisön säännöstö.

60 Useat näistä hallituksista katsovat, että alan ulottuvuutta on tarkasteltava ottaen huomioon asetuksen N:o 44/2001 oikeudellinen perusta sekä EY 65 artikla. Tämän määräyksen mukaan yhteisöllä on toimivalta toteuttaa toimenpiteitä ”siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi”. Irlanti ja Portugalin hallitus huomauttavat myös, että EY 65 artiklan b alakohdassa ei ole käytetty ilmaisua ”sääntöjen lähentäminen”, vaan ”lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuuden edistäminen”, minkä perusteella on ymmärrettävissä, että toimivaltaa tuomioistuimen toimivallan sekä tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla ei ole sisäisesti annettu yleisesti, vaan annettua toimivaltaa on pikemminkin tarkasteltava tapauskohtaisesti. Ruotsin hallitus korostaa myös molemminpuolisen tunnustamisen ja aineellisten sääntöjen yhdenmukaistamisen välillä vallitsevaa eroa perusteeksi sille, että kun tällaista yhdenmukaistamista ei ole toteutettu, jäsenvaltiota ei voida

velvoittaa sitoutumaan kolmanteen valtioon ulottuvaan tuomioiden tunnustamisjärjestelmään ilman, että tämä jäsenvaltio on ilmaissut katsovansa, että kyseisen kolmannen valtion oikeusjärjestelmä tyydyttää sellaiset oikeusvarmuuden vaatimukset, että jäsenvaltio voi luopua suojasta, jonka se myöntää omille kansalaisilleen.

- 61 Italian hallitus sitä vastoin katsoo, että asetuksen N:o 44/2001 säännöksillä otetaan käyttöön kattava järjestelmä tuomioistuimen toimivallan sekä tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon alan osalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Sen mukaan tämän näkemyksen vahvistaa yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimusta koskeva oikeuskäytäntö, jonka mukaan yleissopimuksella on luotu eksekvatuurimelettely, joka muodostaa itsenäisen ja kattavan järjestelmän muutoksenhakumenettelyjen ala mukaan lukien (asia 148/84, Brasserie du pêcheur, tuomio 2.7.1985, Kok. 1985, s. 1981, 17 kohta). Tästä seuraa sen mukaan, että toimivalta suunnitellun sopimuksen tekemiseen on yksinomaan yhteisöllä.
- 62 Parlamentti katsoo, että alan käsitteen tulee sisältää vain asetuksen N:o 44/2001 asiallinen soveltamisala ja että sen henkilölistä ja alueellista soveltamisalaa ei ole tarpeen ottaa huomioon. Se toteaa, että suunniteltu sopimus kuuluu kokonaisuudessaan asetuksen tavoitteen alaan eli sääntökokonaisuuteen, jonka nojalla rajat ylittävissä oikeusriidoissa ratkaistaan tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytykset siviili- ja kauppaoikeuden alalla niissä valtioissa, joita kyseinen sopimus ja kyseinen asetus sitovat, ja että näin ollen yhteisöllä on yksinomainen toimivalta tällaisen sopimuksen tekemiseen.
- 63 Komission mukaan suunniteltu sopimus kuuluu kokonaisuudessaan asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan, koska kaikki sopimuksessa käsiteltävät tilanteet sisältyvät jo niiden yhteisön sääntöjen soveltamisalaan, joiden tavoitteena on sellaisten tilanteiden välttäminen, joissa toimivalta on kahden valtion tuomioistuimilla tai toimivaltainen tuomioistuin puuttuu. Voidaan katsoa, että silloinkin, kun toimivaltasäännöissä viitataan kansalliseen oikeuteen, ne ovat kuitenkin yhteisön sääntöjä. Tilanteet, joissa yhteisössä sijaitsevilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa, eivät myöskään ole oikeusaukkoja, jotka jäsenvaltio voisi täyttää, vaan yhteisön lainsäätäjän lopullisia valintoja.

- 64 Siltä osin kuin kysymys on alasta, jonka asetuksen N:o 44/2001 jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskeva II luku kattaa, neuvosto ja useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneet jäsenvaltiot mainitsevat kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdan sanamuodon, jonka mukaan ”jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti, jollei 22 ja 23 artiklan säännöksistä muuta johdu”. Ne päättelevät tästä, että asetusta voidaan tulkita siten, että sen II lukua sovelletaan lähtökohtaisesti vain, kun vastaajan kotipaikka on jonkin jäsenvaltion alueella, ja että joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta jäsenvaltiot säilyttävät toimivaltansa omien tuomioistuintensa toimivallan määrittämiseen, kun vastaajan kotipaikka ei ole yhteisössä. Suunnitellulla sopimuksella ei siis puututa yhteisön sääntöön.
- 65 Ranskan hallitus toteaa, että on mahdollista katsoa, että asetuksen N:o 44/2001 4 artiklan 1 kohdassa delegoidaan toimivaltaa yhteisöltä jäsenvaltioille, mikä olisi perustana yhteisön toimivallalle. Se ei kuitenkaan hyväksy tätä tulkintaa ja yhdessä Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen kanssa korostaa, että tämä säännös on luonteeltaan vain toteava, koska siinä esitetään, mitä seuraa saman asetuksen 2 artiklan 1 kohdasta, jossa rajoitetaan yleisen toimivaltasäännön soveltaminen niihin vastaajiin, joiden kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa. Tällaista tulkintaa tukee indikatiivin käyttö asetuksen yhdeksänsässä perustelukappaleessa, jossa todetaan, että ”vastaajaa, jonka kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, koskevat yleensä sen jäsenvaltion alueella sovellettavat tuomioistuimen toimivaltaa koskevat kansalliset säännöt, missä kanne on nostettu —”.
- 66 Myöskään Suomen hallitus ei hyväksy väitettä siitä, että asetuksen N:o 44/2001 4 artiklan 1 kohta merkitsisi samaa kuin edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitettu yhteisten sääntöjen antaminen. Se katsoo, että vaikka on totta, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-398/92, Mund & Fester, 10.2.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-467, Kok. Ep. XV, s. I-45) lausunut, että Brysselin yleissopimus sekä ne kansalliset säännökset, joihin yleissopimuksessa viitataan, liittyvät perustamissopimukseen, tämän tuomion antamiseen johtaneessa asiassa ei ollut kysymys Brysselin yleissopimuksen 4 artiklan (jota vastaa asetuksen 4 artikla) tulkinnasta, vaan tilanteesta, jossa molempien asianosaisten kotipaikka oli Brysselin yleissopimuksen sopimusvaltiossa. Edelleen tietyn määrärauksen liittyminen

perustamissopimukseen ei automaattisesti merkitse asianomaisen määräyksen soveltamisalaan kuuluvien kysymysten kuulumista yhteisön toimivaltaan, sillä perustamissopimuksessa paitsi luovutetaan yhteisölle tiettyä toimivaltaa myös asetetaan jäsenvaltioille velvoitteita, joita niiden tulee noudattaa käyttäessään omaa toimivaltaansa (ks. esim. asia C-466/98, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 5.11.2002, Kok. 2002, s. I-9427, 41 kohta). Koska kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa käytetyn käsitteen ”jäsenvaltion laki” piiriin kuuluvat myös jäsenvaltioiden tekemät tuomioistuinten toimivaltaa koskevat sopimukset, ei Suomen hallituksen mukaan olisi perusteltua katsoa, että pelkästään tietyn säännön sisällyttämisellä asetukseen yhteisö olisi saavuttanut yksinomaisen toimivallan tehdä kansainvälisiä sitoumuksia kyseisen säännön soveltamisalaan kuuluvissa kysymyksissä.

67 Neuvosto ja useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä jäsenvaltioista katsovat, että asetuksessa N:o 44/2001 säädetään tietyistä määristä tilanteita, joissa asetuksen 4 artiklan 1 kohdan periaatteesta poiketen jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivalta määritetään tämän asetuksen säännöksillä, vaikka vastaajan kotipaikka ei olisikaan jonkin jäsenvaltion alueella. Kysymys on seuraavista tilanteista:

— 22 artiklassa tarkoitettu yksinomainen toimivalta (esimerkiksi esineoikeutta kiinteään omaisuuteen, oikeushenkilön päätösten pätevyyttä, julkiseen rekisteriin tehtyjen merkintöjen pätevyyttä sekä tuomioiden täytäntöönpanoa koskevat asiat)

— 23 artiklassa tarkoitettu tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus (tilanteissa, jossa tehdään toimivaltaa koskeva sopimus)

- heikompana pidettävää sopimuspuolta suojaavat toimivaltasäännökset
  - vakuutusasioissa (9 artiklan 2 kohta)
  - kuluttajansuojaa koskevilla riita-asioissa (15 artiklan 2 kohta)
  - työsopimusta koskevilla riita-asioissa (18 artiklan 2 kohta)
- vireilläoloa ja samassa yhteydessä käsiteltäviä kanteita koskevat säännökset (27–30 artikla).

68 Neuvosto ja useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneet jäsenvaltiot katsovat, että näiden poikkeusten osalta suunniteltu sopimus saattaa muuttaa asetuksen N:o 44/2001 tuomioistuinten toimivaltaa koskevaa osaa. Saksan hallitus katsoo täten, että tämän sopimuksen toimivaltasäännöt voivat muuttaa kyseisen asetuksen toimivaltasääntöjä tai niiden ulottuvuutta ja että uuden Luganon yleissopimuksen tiettyjen osien osalta yhteisöllä on siis yksinomainen toimivalta. Portugalin hallitus katsoo kuitenkin, että poikkeus ei voi horjuttaa sääntöä ja että tässä suhteessa ei ole välttämätöntä varautua kaikkiin tilanteisiin, joissa yhteisön yksinomainen toimivalta voisi mahdollisesti tulla esiin.

69 Näin on myös Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan 2 kappaleen kaltaisen lausekkeen osalta, jossa määrätään useista tilanteista, joissa suunniteltua sopimusta sovelletaan joka tapauksessa (seuraavat tilanteet: yksinomainen toimivalta, toimivallasta sopiminen, vireilläolo ja toisiinsa liittyvät kanteet sekä tuomioiden

tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla tilanne, jossa joko tuomiovaltio tai valtio, johon pyyntö on osoitettu, ei ole yhteisön jäsenvaltio).

- 70 Tällainen lauseke voi vaikuttaa asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan. Suunnitellun sopimuksen yksinomaista toimivaltaa koskevat säännöt määräävät kolmannen valtion tuomioistuimen olevan toimivaltainen silloinkin, kun vastaajan kotipaikka on yhteisössä. Nämä muuttamat poikkeustapaukset eivät kuitenkaan voi vaikuttaa kyseisen asetuksen yleiseen sovellettavuuteen ja olla perusteena yhteisön yksinomaiselle toimivallalle.
- 71 Irlanti esittää tämän osalta kolme huomiota. Sen mukaan on vaikea hahmottaa, missä konkreettisessa tilanteessa Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan 2 kappaleen kaltainen määräys voisi aiheuttaa ristiriidan asetuksen N:o 44/2001 ja suunnitellun sopimuksen välillä, kun kaikki tässä määräyksessä tarkoitetut tilanteet jäävät tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Irlanti katsoo, että koska tämä määräys on identtinen Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan 2 kappaleen kanssa, sellaisena kuin se on voimassa tällä hetkellä, ja koska yhteisö olisi osapuolena uudessa Luganon yleissopimuksessa, jonka pitäisi olla jaetun toimivallan sopimus, ei voida väittää, että jäsenvaltiot tekevät kolmansien maiden kanssa sitoumuksia, jotka vaikuttavat yhteisön sääntöihin. Tilanne eroaa tilanteesta, jossa jäsenvaltio tekee sitoumuksia kolmannen valtion kanssa yhteisön tähän osallistumatta. Siitä, että 54 b artiklan 2 kappaleen kaltainen määräys vaikuttaa yhteisön sääntöihin, on seurauksena vain, että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta yksin tämän määräyksen neuvottelemiseksi ja jäsenvaltiot ovat edelleen toimivaltaisia suunnitellun sopimuksen muiden määräysten osalta.
- 72 Parlamentti toteaa tuomioistuinten toimivallan osalta, että asetusta N:o 44/2001 ei sovelleta yksinomaan oletetusti yhteisön sisäisiin oikeusriitoihin. Tämä asetus on sovellettavissa myös silloin, kun jonkin jäsenvaltion tuomioistuimeen on haastettu vastaaja, jonka kotipaikka on yhteisön ulkopuolella. Parlamentin mukaan juuri yhteisön lainsäätäjä on laatinut asetuksen 4 artiklaan sisältyvän toimivaltasäännön ja jäsenvaltioilla ei ole toimivaltaa muuttaa sitä. Ne voivat korkeintaan muuttaa



sovellettavaa kansallista lainsäädäntöään yhteisön luvalla. Suunniteltu sopimus muuttaisi siis asetuksen 4 artiklan soveltamisalaa, koska vastaaja, jonka kotipaikka on Luganon yleissopimuksen sopimusvaltiossa, ei voitaisi enää haastaa jäsenvaltion tuomioistuimeen kansallisten toimivaltasääntöjen nojalla, vaikka mainitun 4 artiklan nojalla niihin voidaan lähtökohtaisesti vedota kaikkiin vastaajiin nähden, joiden kotipaikka on yhteisön ulkopuolella.

73 Komissio päätelee samalla tavoin kuin parlamentti ja katsoo, että asetukseen N:o 44/2001 vaikuttaminen on itse neuvottelujen kohde. Toimivaltasääntöjen osalta suunnitellun sopimuksen väistämättömänä seurauksena on myös sen tämän asetuksen 4 artiklaan sisältyvän säännön sivuuttaminen, jossa jäsenvaltioille annetaan jäljelle jäävä toimivalta sellaisen vastaajan osalta, jonka kotipaikka on valtiossa, joka ei ole yhteisön jäsen mutta on Luganon yleissopimuksen sopimusvaltio. Kyseiseen 4 artiklaan siis vaikutetaan, jos jäsenvaltiot voivat sopia tällaisista lausekkeista laajentaakseen tämän artiklan vaikutusta muihin kolmansiin valtioihin.

74 Komissio ei siis hyväksy väitteitä, jotka perustavat jäsenvaltioiden toimivallan asetuksen N:o 44/2001 4 artiklaan. Se katsoo ensiksi — ja sitä tukee tältä osin parlamentti —, että tässä artiklassa ilmaistun säännön on laatinut yhteisön lainsäätävä ja että tämän vuoksi jäsenvaltioilla ei enää ole toimivaltaa päättää, että niiden suhteissa kolmansiin valtioihin ei enää sovelleta niiden kansallista lainsäädäntöä vaan eri sääntöjä. Komissio toteaa toiseksi, että kaikki suunnitellun sopimuksen yhteydessä neuvotellut toimivaltasäännöt, jotka ovat sovellettavissa vastaajiin, joiden kotipaikka on yhteisön ulkopuolella, vaikuttavat yhdenmukaistettuihin toimivaltasääntöihin, koska näiden sääntöjen tavoite on, että vältetään tilanteet, joissa toimivalta on kahden valtion tuomioistuimilla tai toimivaltainen tuomioistuin puuttuu, vireilläolovaiikutustilanteet sekä ristiriitaiset tuomiot.

75 Asetuksen N:o 44/2001 tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevasta osasta eli sen III luvusta neuvosto ja useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä jäsenvaltioista toteavat, että suunnitellun sopimuksen ja tämän asetuksen soveltamisala eivät ole millään tavoin yhteneväiset. Esimerkiksi

Saksan hallitus toteaa, että kyseinen asetus ei ole sovellettavissa tuomioihin, jotka on annettu muissa valtioissa kuin jäsenvaltioissa. Portugalin hallitus pohtii, miten yhteisön jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden vastavuoroiseen tunnustamiseen voisi vaikuttaa se, että laaditaan sääntöjä niissä maissa, jotka eivät ole yhteisön jäseniä, annettujen tuomioiden tunnustamisesta. Asetus N:o 44/2001 koskee sitä, että jäsenvaltio tunnustaa ja panee täytäntöön jonkin toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman tuomion, kun taas suunniteltu sopimus koskee sitä, että jäsenvaltio tunnustaa ja panee täytäntöön jonkin kolmannen valtion tuomioistuimen antaman tuomion, ja sitä, että kolmas valtio tunnustaa ja panee täytäntöön jonkin jäsenvaltion tuomioistuimen antaman tuomion.

76 Komissio sitä vastoin katsoo, että tähän asetuksen N:o 44/2001 III lukuun vaikuttavat myös jäsenvaltioiden neuvottelemat määräykset. Se korostaa, että tämä asetus ja suunniteltu sopimus sisältävät yhden ja saman sääntöjen kokonaisuuden, joka on lähtökohtaisesti sovellettavissa riippumatta siitä, missä valtiossa tuomion antanut tuomioistuin sijaitsee.

77 Parlamentti tukee samaa näkemystä. Sen mukaan suunniteltu sopimus vaikuttaa myös asetuksessa N:o 44/2001 ilmaistuihin sääntöihin, koska se, että kyseistä III lukua sovelletaan vain muissa jäsenvaltioissa annettuihin tuomioihin, on lainsäätäjän harkittu valinta. Uudesta Luganon yleissopimuksesta seuraava velvollisuus kohdella samalla tavoin Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioissa annettuja tuomioita muuttaa tätä oikeudellista tilannetta.

— Irtautumislauseke

78 Neuvosto ja useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä jäsenvaltioista tarkastelevat neuvotteluohjeiden kohdassa 2 a esitetyn niin sanotun irtautumislausekkeen, jossa viitataan Luganon yleissopimuksen 54 b artiklassa

vahvistettuihin periaatteisiin, mahdollista vaikutusta. Kuten Kreikan hallitus toteaa, tämä lauseke vaikuttaa siten, että rajoitettu ala "irrotetaan" muusta suunnitellusta yleissopimuksesta siten, että voidaan perustella yhteisön yksinomaisen toimivalta. Tämän lausekkeen, sellaisena kuin se on muotoiltu Lukanon yleissopimuksen 54 b artiklan 1 kappaleessa, pääasiallisena vaikutuksena on, että jäsenvaltiot soveltavat välillään asetusta N:o 44/2001 eivätkä uutta Lukanon yleissopimusta.

79 Neuvosto ja kyseiset hallitukset ottavat tähän kysymykseen kantaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa, sellaisena kuin se ilmenee edellä mainituissa open skies -tapauksissa annetuista tuomioista ja erityisesti asiassa komissio vastaan Tanska annetun tuomion 101 kohdasta. Kyseisessä kohdassa todetaan seuraavaa:

"101 Tätä toteamusta ei horjuta se, että kyseisessä [Tanskan kuningaskunnan ja Amerikan yhdysvaltojen lentoliikenteen alalla tekemän kahdenvälisen sopimuksen] 9 artiklassa asetetaan niiden lentoliikennekuljetusten osalta, joihin sovelletaan [lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksuista 23 päivänä heinäkuuta 1992 annettua yhteisön] asetusta [(ETY) N:o 2409/92 (EYVL L 240, s. 15)], velvollisuus noudattaa tätä asetusta. Niin kannatettava kuin tämä Tanskan kuningaskunnan asetuksen N:o 2409/92 soveltamisen säilyttämiseen tähtäävä aloite olikin, tämän jäsenvaltion jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättäminen johtuu siitä, että sillä ei ollut oikeutta yksin tehdä tällaista sitoumusta, vaikka sitoumuksen sisältö ei olekaan ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa."

80 Neuvosto huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuin otti edellä mainitussa lausunnossaan 2/91 huomioon Kansainvälisen työjärjestön yleissopimukseen nro 170, joka koskee työturvallisuutta kemikaaleja käytettäessä, sisältyvän lausekkeen, jonka mukaan järjestön jäsenillä on lupa soveltaa rajoitettavampia sisäisiä sääntöjä. Sitä suuremmalla syyllä pitäisi sen mukaan ottaa huomioon Lukanon yleissopimuksen 54 b artiklan 1 kappaleessa ilmaistun kaltainen sääntö, jossa määrätään sisäisten sääntöjen soveltamisesta suunnitellun sopimuksen sääntöjen sijasta.

- 81 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korostaa esimerkiksi edellä mainituissa open skies -tapauksissa tarkoitetun lausekkeen ja Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan sisältämän lausekkeen välistä eroa. Toisin kuin asioissa, jotka johtivat kyseisiin tuomioihin, joissa Amerikan yhdysvaltojen kanssa vuonna 1995 tehdyn ja komission riitauttaman niin sanotun open skies -sopimuksen soveltamisala kattoi yhteisön sääntöjen soveltamisalan, 54 b artiklan 1 kappaleen sisältämän lausekkeen tarkoituksena on määritellä näiden kahden sääntökokonaisuuden ulottuvuus, toisin sanoen varmistaa se, että näihin kahteen instrumenttiin sisältyvät säännöt sääntelevät eri aloja. Kuten Saksan hallitus toteaa, aivan yhtä hyvin olisi voitu käyttää toisenlaista lainsäädäntötekniikkaa ja muotoilla tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännöt suppeammin sillä tavoin, että niitä sovellettaisiin vain jäsenvaltioiden ja muiden kyseisen yleissopimuksen sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin.
- 82 Parlamentti puolestaan viittaa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Tanska annettuun tuomioon ja toteaa, että vaikka suunniteltuun sopimukseen sisällytettiin Luganon yleissopimuksen 54 b artiklaa vastaava määräys ja vaikka sen ja asetuksen N:o 44/2001 välillä ei olisi ristiriitaa, jäsenvaltioiden asiana ei ole tehdä tätä sopimusta.
- 83 Komissio toteaa, että irtautumislauseke sisältyy useimmiten jaetun toimivallan sopimukseen, ja toteaa, että neuvoston neuvotteluohjeissaan ilmaisemaa toivetta tällaisen lausekkeen sisällyttämisestä suunniteltuun sopimukseen voidaan pitää kömpelönä pyrkimyksenä ratkaista ennakolta, että suunniteltu sopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus. Komissio katsoo, että yhteisön ulkoisen toimivallan yksinomaisuuden, aivan kuten yhteisön säännösten oikeudellisen perustankin, on perustettava objektiivisiin ja yhteisöjen tuomioistuimen todennettavissa oleviin seikkoihin eikä pelkästään asianomaiseen kansainväliseen sopimukseen sisällytetyn irtautumislausekkeen olemassaoloon. Jos tätä vaatimusta ei täytetä, kysymys yhteisön toimivallan yksinomaisuudesta voi joutua manipuloinnin kohteeksi.
- 84 Tältä osin komissio pohtii sellaisen lausekkeen tarpeellisuutta, jonka tarkoituksena on hallita säännösten, jolla perustetaan yhteisön järjestelmä, ja kansainvälisen yleissopimuksen, jonka tarkoitus on ulottaa tämä järjestelmä kolmansiin valtioihin,

välistä suhdetta, minkä ei pitäisi vaikuttaa ipso facto olemassa olevaan yhteisön oikeuteen. Koska suunniteltu sopimus kattaa alat, jotka on kattavasti yhdenmukaisesti, irtautumislausekkeen olemassaolo on täysin merkityksetön.

85 Komissio korostaa, että irtautumislauseke kansainvälisen yksityisoikeuden alan kansainvälisessä sopimuksessa on luonteeltaan erityinen ja hyvin erilainen kuin klassinen irtautumislauseke. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa tavoitteena ei ole turvata asetuksen N:o 44/2001 soveltamista aina, kun se on sovellettavissa, vaan säännellä johdonmukaisesti sitä, milloin sovelletaan tätä asetusta ja milloin suunniteltua sopimusta.

— Suunnittelun sopimuksen määräysten ja yhteisön sisäisten sääntöjen identtisyys

86 Neuvosto tarkastelee lopuksi suunnittelun sopimuksen määräysten ja sisäisten sääntöjen identtisyyden vaikutusta. Se tarkastelee tätä seikkaa ottaen huomioon näkemyksen, jonka julkisasiamies Tizzano esitti edellä mainituissa open skies -tapauksissa annettuihin tuomioihin liittyvän ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa. Tizzano totesi, että ”— — niillä aloilla, joilla on annettu yhteisiä sääntöjä, jäsenvaltiot eivät voi tehdä kansainvälisiä sopimuksia, vaikka niiden sanamuoto olisi täysin sama kuin yhteisten oikeussääntöjen tai niissä viitattaisiin yhteisiin oikeussääntöihin. Samanlaisten sopimusten tekeminen voisi näet vaarantaa yhteisön oikeuden yhtenäisen soveltamisen kahdellakin eri tavalla: ensinnäkin sen vuoksi, että yhteisten oikeussääntöjen toistaminen sopimuksissa ei merkitsisi takeita siitä, — — että kyseisiä oikeussääntöjä myöhemmin todella sovelletaan yhdenmukaisella tavalla — — ja toiseksi sen vuoksi, että tämä toistaminen koskisi kuitenkin yhteisten oikeussääntöjen luonteen ja oikeudellisen järjestelmän muuttamista, mihin liittyy myös voimakas ja konkreettinen vaara siitä, että ne eivät enää kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen perustamissopimuksen nojalla harjoittaman valvonnan piiriin”.

- 87 Neuvosto katsoo, että kun otetaan huomioon, että näiden kahden toimenpiteen eli asetuksen N:o 44/2001 ja suunnitellun sopimuksen sisältämät aineelliset säännöt ovat identtisiä ja että tavoitteena on kehittää suunniteltua sopimusta ja yhteisön sisäisiä sääntöjä rinnakkain, ei ole poissuljettua päätellä, että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta koko kyseisen sopimuksen osalta.
- 88 Voidaan kuitenkin myös katsoa — kysymyksessä olevien alojen välinen ero huomioon ottaen —, että suunnitellun sopimuksen määräysten ja asetuksen N:o 44/2001 säännösten identtisyydellä ei ole merkitystä. Erityisesti sen vuoksi, että asetuksen N:o 44/2001 4 artiklan 1 kohdassa tunnustetaan jäsenvaltioiden toimivalta määrätä tuomioistuimen toimivallasta silloin, kun vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, mikään ei estä näitä valtioita ”jäljittelemästä” asetuksen sääntöjä kansallisessa lainsäädännössään ilman, että tämä horjuttaisi asetusta. Neuvoston tätä tulkintaa tukevat Saksan, Kreikan, Portugalin ja Suomen hallitukset ja Irlanti. Saksan hallitus toteaa erityisesti, että yhteisön toimivallan olemassaoloa ei voida päätellä pelkästään yhden määräyksen konkreettisesta sanamuodosta. Toimivallan antaminen osoittaa, kuka päättää tämän määräyksen sanamuodosta.
- 89 Parlamentti viittaa julkisasiamies Tizzanon edellä mainituissa open skies -tapauksissa annettuihin tuomioihin liittyvään ratkaisuehdotukseen ja toteaa, että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta asiassa.
- 90 Parlamentti ei hyväksy neuvoston argumentaatiota, jonka mukaan suunnitellun sopimuksen määräysten ja asetuksen N:o 44/2001 säännösten identtisyys poistaisi kokonaan ristiriidan mahdollisuuden niiden väliltä. Se katsoo yhtäältä, että mahdollisen ristiriidan olemassaolo ei ole ratkaisevaa arvioitaessa yhteisön toimivallan laajuutta, ja toisaalta, että tällaisen sopimuksen soveltaminen saattaa johtaa tiettyjen kyseisen asetuksen säännösten syrjäyttämiseen ja näin ollen vaikuttaa niihin kysymyksessä olevien määräysten identtisyydestä huolimatta.

- 91 Komissio katsoo, että uutta Lukanon yleissopimusta koskevien neuvottelujen tavoitteesta, joka on pelkästään asetuksen N:o 44/2001 sisältämien yhteisten sääntöjen siirtäminen suhteisiin niiden valtioiden kanssa, jotka eivät ole yhteisön jäseniä, seuraa, että yhteisön toimivalta ryhtyä näihin neuvotteluihin on välttämättä yksinomaista.
- 92 Se muistuttaa Brysselin yleissopimuksen ja Lukanon yleissopimuksen rinnakkaisuudesta ja niiden välisistä yhteyksistä ja katsoo, että erillinen yleissopimus on tehty ainoastaan sen vuoksi, että on mahdotonta vaatia kolmansia valtioita liittymään EY 293 artiklaan perustuvaan sopimukseen, jolla annetaan toimivalta yhteisöjen tuomioistuimelle. Se toteaa, että näiden kahden yleissopimuksen johdonmukaisen tulkinnan turvaamiseksi on otettu käyttöön erilaisia järjestelmiä.
- 93 Komission mukaan tavoite yhteisten sääntöjen pelkästä siirtämisestä uuteen Lukanon yleissopimukseen sulkee kokonaan pois jäsenvaltioiden toimivallan, koska se ei ole yhteensopiva yhteismarkkinoiden yhtenäisyyden ja yhteisön oikeuden yhdenmukaisen soveltamisen kanssa. Yksin yhteisö voi valvoa omien yhteisten sääntöjensä johdonmukaisuutta, jos ne siirretään kansainväliselle tasolle.
- 94 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön osalta esitetyn argumentaation täydennykseksi ja tarkastellen asiaa laajemmasta perspektiivistä parlamentti kiinnittää yhteisöjen tuomioistuimen huomiota niihin oikeudellisiin ja käytännöllisiin ongelmiin, joita saattaa esiintyä jaetun toimivallan sopimuksen yhteydessä esimerkiksi siksi, että kaikilla jäsenvaltioilla on oltava mahdollisuus ratifioida suunniteltu sopimus. Se korostaa myös, että luotaessa vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta on huolehdittava yhteisön politiikan sisäisen ja ulkoisen osan johdonmukaisuudesta.
- 95 Argumentaatiosta, joka perustuu siihen, että suunniteltu sopimus ei haittaa asetuksen N:o 44/2001 soveltamista, vaan päinvastoin vahvistaa sitä ulottamalla

sen soveltamisen muihin eurooppalaisiin valtioihin, Ranskan hallitus — ottaen huomioon sen, että tämä sopimus koskee joidenkin kolmansien valtioiden lisäksi kaikkia jäsenvaltioita — pohtii, eikö pitäisi katsoa, että yhteisöllä yksin on oikeus määrätä omasta säännöstöstään riippumatta siitä, vahingoittaako vai edistääkö kyseinen sopimus yhteisön säännöstöä. Ranskan hallituksen mukaan jäsenvaltioilla säilyy toimivalta tehdä sellaisia muita sopimuksia kolmansien maiden kanssa, jotka eivät koske kaikkia jäsenvaltioita, sikäli kuin nämä sopimukset eivät vaikuta kyseisen asetuksen soveltamiseen. Ranskan hallituksen mukaan yhteisöllä on siis yksinomainen toimivalta tehdä erityisesti suunniteltu sopimus.

### Jäsenvaltioiden ja toimielinten esittämät suulliset huomautukset

- 96 Jotta jäsenvaltiot, jotka liittyivät Euroopan unioniin lausuntopyyntön jättämisen jälkeen, saattoivat esittää sitä koskevat huomautuksensa, yhteisöjen tuomioistuin järjesti istunnon, joka pidettiin 19.10.2004. Siihen osallistuivat neuvosto, Tšekin, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Alankomaiden, Puolan, Portugalin, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset, Irlanti sekä parlamentti ja komissio. Suurin osa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetystä huomautuksista koski niitä neljää kysymystä, joista yhteisöjen tuomioistuin oli kirjeellään kehottanut jäsenvaltioita ja toimielimiä lausumaan tässä istunnossa. Nämä kysymykset koskivat seuraavia seikkoja:
- EY 61 ja EY 65 artiklan sanamuodon ja erityisesti EY 65 artiklassa käytetyn ilmaisun ”tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi” merkitys
  - sen kysymyksen merkitys, missä määrin jäsenvaltio voi neuvotella esimerkiksi sellaisen kahdenvälisen sopimuksen kolmannen maan kanssa, jossa säännellään asetuksen N:o 44/2001 kattamaa ongelmakenttää, noudattamatta kuitenkaan välttämättä asetuksessa tarkoitettuja arviointiperusteita



- mahdollisuus tehdä ero tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ja toisaalta tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen välillä sekä
  
- olemassa olevan oikeuskäytännön mahdollisen kehittämisen tai täsmentämisen tarve.

*Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä ensimmäinen kysymys*

- 97 EY 61 ja EY 65 artiklan sanamuodon ja erityisesti EY 65 artiklassa käytetyn ilmaisun ”tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi” merkityksestä Saksan hallitus, jota tukevat Ranskan hallitus, parlamentti ja komissio, katsoo, että tällä ilmaisulla on merkitystä vain arvioitaessa, onko yhteisö asetusta N:o 44/2001 antaessaan käyttänyt oikein sisäistä toimivaltaansa. Sen mukaan kaikkien EY 65 artiklan nojalla annettujen yhteisön sisäisten toimien on täytettävä tämä edellytys. Sitä vastoin sen toteamiseksi, että yhteisöllä on ulkoinen toimivalta tämän asetuksen sääntelemällä alalla, ei ole välttämätöntä, että myös suunniteltu sopimus olisi tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Saksan hallituksen mukaan tämä ulkoinen toimivalta riippuu ainoastaan siitä, missä määrin tällainen sopimus vaikuttaa yhteisön sisäiseen normiin tai muuttaa sen ulottuvuutta. Ranskan hallitus katsoo, että ERTA-tapaukseen perustuva oikeuskäytäntö menettäisi merkityksensä, jos yhteisöltä riistettäisiin toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia sen vuoksi, että EY 65 artiklassa viitataan vain toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

- 98 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, jota tukevat useat muut hallitukset, sitä vastoin katsoo, että EY 65 artiklassa määritellään jo sen sanamuodon mukaisesti yhteisön sisäisen järjestelmän ulottuvuus ja voimakkuus. Tämä sanamuoto osoittaa

erityisesti, että asetuksella N:o 44/2001 ei saavuteta jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskevien sääntöjen kattavaa yhdenmukaistamista. Vaikka useilla tämän asetuksen säännöillä voidaanakin katsoa olevan tietty ulkoinen ulottuvuus, kuten esimerkiksi yleisellä toimivaltasäännöllä, joka perustuu siihen, että vastaajan kotipaikka on unionissa, olennaista on, että nämä säännöt ovat osa sisäistä järjestelmää, jonka tarkoitus on ratkaista unionin jäsenvaltioiden tuomioistuinten väliset toimivaltaristiriidat. Kun otetaan huomioon EY 61 ja EY 65 artiklan sisäinen ulottuvuus, ne eivät voi olla oikeusperustana kattavalle yhteisön säännöstölle, jolla otetaan käyttöön yhteisön kansainvälistä toimivaltaa koskevat säännöt.

- 99 Tšekin hallitus, jota tukevat Kreikan, Espanjan ja Suomen hallitukset, toteaa lisäksi, että EY 61 ja EY 65 artiklan sanamuoto osoittaa, että yhteisön sisäistä toimivaltaa rajoittaa sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa koskeva erityinen tavoite. Tästä seuraa, että saman tavoitteen on rajoitettava yhteisön ulkoista toimivaltaa. Suomen hallitus katsoo lisäksi, että kun otetaan huomioon, että sopimuspuolia, jotka eivät ole unionin jäseniä, eivät Luganon yleissopimuksen tapauksessa koske vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttaminen sen paremmin kuin sisämarkkinoiden toteuttaminenkaan, on vaikea nähdä, että suunniteltu sopimus voisi olla tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

### *Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä toinen kysymys*

- 100 Sen kysymyksen merkityksestä, missä määrin jäsenvaltio voi neuvotella sellaisen kahdenvälisen sopimuksen kolmannen valtion kanssa, jossa säännellään asetuksen N:o 44/2001 kattamaa ongelmakenttää, noudattamatta kuitenkaan välttämättä asetuksessa tarkoitettuja arviointiperusteita, useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä hallituksista sekä parlamentti katsovat, että merkitystä on ainoastaan sillä, kuuluvatko kahdenvälisestä sopimuksesta johtuvat velvollisuudet tämän asetuksen soveltamisalaan. Niiden mukaan merkitystä ei ole sillä, vastaako tämä sopimus sisällöltään yhteisön sääntöjä vai ei.

- 101 Tällainen kahdenvälinen sopimus tulisi niiden mukaan siis laatia harkiten sen varmistamiseksi, että sen määräykset eivät koske asetuksella N:o 44/2001 säänneltyjä aloja; näin tulisi tarvittaessa tehdä irtautumislausekkeen avulla. Etenkin Saksan, Kreikan ja Suomen hallitukset korostavat, että tällaisen lausekkeen olemassaolo on ratkaiseva. Komissio sitä vastoin katsoo, että jo pelkkä irtautumislausekkeen olemassaolo on ilmeinen todiste edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitettusta vaikuttamisesta.
- 102 Espanjan hallitus totesi istunnossa, että jäsenvaltio säilyttää vapauden tehdä sopimuksia kolmansien valtioiden kanssa muilla kuin asetuksen N:o 44/2001 kattamilla aloilla. Siltä osin kuin kysymys on kyseisen asetuksen kattamista aloista, Espanjan hallitus kehotti yhteisöjen tuomioistuinta nyansoimaan oikeuskäytäntöään ja totesi, että joillakin jäsenvaltioilla voi olla erityinen intressi neuvotella kolmannen valtion kanssa näillä aloilla joko maantieteellisen läheisyyden tai kyseisten kahden valtion välillä vallitsevien historiallisten yhteyksien vuoksi.
- 103 Parlamentti katsoo, että se, että jäsenvaltion ja kolmannen valtion välillä tehdyn kahdenvälisen sopimuksen yhteydessä valitaan jokin muu liittymäperuste kuin asetuksen N:o 44/2001 mukainen vastaajan kotipaikka, vaikuttaa väistämättä asetukseen. Niinpä kahdenvälinen sopimus, jossa arviointiperusteena käytetään kansalaisuutta, ei ole yhteensopiva tämän asetuksen kanssa, koska sovellettavan tekstin ja käytettävän arviointiperusteen mukaan kaksi eri tuomioistuinta olisi toimivaltaisia.

*Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä kolmas kysymys*

- 104 Useat hallitukset, erityisesti Tšekin, Saksan, Kreikan, Portugalin ja Suomen hallitukset, katsovat siltä osin kuin kysymys on mahdollisesta tarpeesta tehdä ero tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ja toisaalta tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen välillä, että tällainen erottelu on

tarpeen. Esimerkiksi Suomen hallituksen mukaan asetuksen N:o 44/2001 systematiikasta seuraa, että tuomioistuimen toimivaltaa koskeva luku ja tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva luku eivät liity toisiinsa. Kysymys on siis kahdesta erillisestä ja itsenäisestä säännöstöstä, jotka sisältyvät samaan oikeudelliseen instrumenttiin.

- 105 Espanjan hallitus sitä vastoin katsoo, että tällaista eroa ei tule tehdä. Yhtäältä sen mukaan on mahdollista todeta, että näiden säännösten kaksi soveltamisalaa sisältävät osia, joita yhteisön oikeus ei kata. Toisaalta nämä kaksi säännösten luokkaa muodostavat yhden kokonaisuuden, kun otetaan huomioon, että asetuksen N:o 44/2001 tavoite on yksinkertaistaa tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.
- 106 Parlamentti ja komissio katsovat samalla tavoin, että ei ole perusteltua jakaa suunniteltua sopimusta kahteen erilliseen osaan ja päätellä, että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta näistä aloista toisen ja jaettu toimivalta toisen osalta. Komission mukaan sekä asetuksella N:o 44/2001 käyttöön otettu että Luganon yleissopimuksesta seuraava, koko tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva yksinkertaistettu järjestelmä perustuu siihen, että toimivaltaa koskevat säännöt on yhdenmukaistettu ja että jäsenvaltioiden välillä vallitsee riittävä vastavuoroinen luottamus, jotta voidaan välttää se, että sen valtion tuomioistuimen, jossa tunnustamista pyydetään, olisi tapauskohtaisesti tutkittava, onko tuomiovaltion tuomioistuin ollut toimivaltainen. Tämän näkemyksen mukaan kysymyksiä toimivallasta ja tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ei tule erottaa.

*Yhteisöjen tuomioistuimen esittämä neljäs kysymys*

- 107 Siltä osin kuin kysymys on olemassa olevan oikeuskäytännön mahdollisesta kehittämisen tai täsmentämisen tarpeesta, enemmistö yhteisöjen tuomioistuimelle

huomautuksensa esittäneistä hallituksista toivoo edellä mainittuun ERTA-tapaukseen perustuvan oikeuskäytännön selventämistä. Samat hallitukset tukevat lisäksi Yhdistyneen kuningaskunnan kirjallisissa huomautuksissaan esittämää kantaa, jonka mukaan olisi harkittava uudelleen yhtä tässä oikeuskäytännössä mainituista arviointiperusteista eli sitä, joka koskee kansainvälisten sitoumusten kuulumista jo ”suurelta osin” yhteisten sääntöjen kattamaan alaan. Espanjan hallitus esimerkiksi katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen tulisi olla erittäin varovainen, ennen kuin se soveltaa käsiteltävänä olevan lausuntopyynnön kohteena olevassa asiassa implisiittisen ulkoisen toimivallan doktriinia, joka kehitettiin talouden alaan liittyvien asioiden yhteydessä, joissa arviointiperusteet eroavat huomattavasti kansainvälisessä yksityisoikeudessa käytettävistä. Irlannin mukaan kattavan yhdenmukaistamisen pitää olla välttämätön, jotta yhteisön implisiittinen ulkoinen toimivalta voitaisiin todeta.

108 Ranskan hallitus ja komissio puolestaan katsovat, että yhteisön yksinomainen toimivalta seuraa siitä, että uudella Luganon yleissopimuksella on tarkoitus ulottaa asetuksella N:o 44/2001 käyttöön otettu yhteistyöjärjestelmä kolmansiin valtioihin.

109 Lopuksi siltä osin kuin kysymys on yksin sen seikan merkityksestä, että suunnitellussa sopimuksessa on tarkoitus toistaa yhteisön säännöt, suurin osa hallituksista katsoo, että mikään ei estä jäsenvaltioita siirtämästä yhteisön oikeuden säännöksiä ja määräyksiä niihin kansainvälisiin sitoumuksiinsa, joiden osalta yhteisöllä ei ole ulkoista toimivaltaa. Keskeinen kysymys on, voiko suunniteltu sopimus vaikuttaa yhteisön sisäisiin sääntöihin, eikä toimivaltojen rinnakkaisuus sinänsä.

## **Yhteisöjen tuomioistuimen kannanotto**

### *Pyynnön tutkittavaksi ottaminen*

110 Neuvoston esittämä lausuntopyyntö koskee sitä, onko toimivalta tehdä uusi Luganon yleissopimus yksinomainen vai jaettu.

- 111 Neuvosto on yksi EY 300 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista toimielimistä. Suunnitellun sopimuksen kohde ja pääpiirteet on kuvattu yhteisöjen tuomioistuinten edellyttämällä riittävällä tavalla (lausunto 1/78, 4.10.1979, Kok. 1979, s. 2871, Kok. Ep. IV, s. 561, 35 kohta ja em. lausunto 2/94, 10–18 kohta).
- 112 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti tulkinnut, että sen lausuntoa voidaan pyytää kysymyksissä, jotka koskevat yhteisön ja jäsenvaltioiden toimivallan jakoa määrätyn sopimuksen tekemiseksi kolmansien maiden kanssa (ks. viimeksi em. lausunto 2/00, 3 kohta). Työjärjestyksen 107 artiklan 2 kohta vahvistaa tämän tulkinnan.
- 113 Tästä seuraa, että lausuntopyyntö otetaan tutkittavaksi.

### *Asiakysymys*

#### Yhteisön toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia

- 114 Yhteisön toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia saattaa paitsi perustua perustamissopimuksella nimenomaisesti annettuun toimivaltaan myös olla johdettavissa implisiittisesti muista perustamissopimuksen määräyksistä ja yhteisön toimielinten näiden määräysten perusteella antamista toimista (ks. em. ERTA-tapaus, tuomion 16 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi katsonut, että kun näille toimielimille on yhteisön oikeudessa vahvistettu toimivalta yhteisön sisäisissä asioissa jonkin tietyn tavoitteen toteuttamiseksi, yhteisö on tällöin aina toimivaltainen tekemään tarvittavat kansainväliset sitoumukset kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, vaikka tästä ei olisi annettu nimenomaista säännöstä tai määräystä (em. lausunto 1/76, 3 kohta ja em. lausunto 2/91, 7 kohta).

- 115 Tämä yhteisön toimivalta voi olla yksinomainen tai jaettu jäsenvaltioiden kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut yksinomaisesta toimivallasta, että edellä mainitussa lausunnossa 1/76 tarkoitetaan tilannetta, jossa sisäistä toimivaltaa voidaan tehokkaasti käyttää ainoastaan yhdessä ulkoisen toimivallan käytön kanssa (ks. em. lausunto 1/76, 4 ja 7 kohta ja em. lausunto 1/94, 85 kohta), jolloin kansainvälisen sopimuksen tekeminen on siis välttämätöntä sellaisten perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi, joita ei voida saavuttaa itsenäisiä sääntöjä antamalla (ks. esim. em. asia komissio v. Tanska, tuomion 57 kohta).
- 116 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa ERTA-tapauksessa annetun tuomion 17 kohdassa esittänyt periaatteen, jonka mukaan silloin, kun yhteisiä sääntöjä on annettu, jäsenvaltioilla ei ole enää yksin tai edes yhdessä oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa näihin sääntöihin vaikuttavista velvoitteista. Myös tällaisessa tapauksessa yhteisöllä on yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia.
- 117 Tässä lausunnossa tarkoitettussa tilanteessa tällä periaatteella on merkitystä arvioitaessa, onko yhteisön ulkoinen toimivalta yksinomainen vai ei.
- 118 Yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitun lausunnon 2/91 11 kohdassa, että kyseinen periaate on sovellettavissa myös, kun säännöt on annettu yhteiseen politiikkaan kuulumattomilla aloilla ja erityisesti aloilla, joilla on yhdenmukais-tamissääntöksiä.
- 119 Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tältä osin, että EY 10 artikla velvoittaa jäsenvaltioita kaikilla tämän sopimuksen tavoitteita vastaavilla aloilla helpottamaan yhteisön päämäärän toteuttamista ja pidättymään kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista (em. lausunto 2/91, 10 kohta).

- 120 Ottaessaan kantaa Kansainvälisen työjärjestön työturvallisuutta kemikaaleja käytettäessä koskevan yleissopimuksen nro 170 III osaan, joka kuuluu alaan, jota jo suurelta osin kattavat yhteisön säännöt, yhteisöjen tuomioistuin otti huomioon sen, että sääntöjä oli annettu asteittain jo yli 25 vuoden ajan tavoitteena yhä laajempi yhdenmukaistaminen ja yhtäältä jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen eroista johtuvien kaupan esteiden poistaminen sekä toisaalta samanaikaisesti väestön ja ympäristön suojeleminen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kyseisen yleissopimuksen III osa on luonteeltaan sellainen, että se vaikuttaa näihin yhteisön sääntöihin, eivätkä jäsenvaltiot voi sen vuoksi tehdä sellaisia sitoumuksia yhteisön ulkopuolella (em. lausunto 2/91, 25 ja 26 kohta).
- 121 Edellä mainitussa lausunnossa 1/94 sekä edellä mainituissa open skies -tapauksissa yhteisöjen tuomioistuin esitti kolme tilannetta, joissa se tunnusti yhteisön yksinomaisten toimivallan. Nämä kolme tilannetta, joista keskusteltiin laajalti käsiteltävänä olevan lausuntopyynnön yhteydessä ja jotka mainitaan tämän lausunnon 45 kohdassa, ovat kuitenkin vain esimerkkejä, joiden sanamuoto perustuu yhteisöjen tuomioistuimen tarkastelemiin erityisiin asiayhteyksiin.
- 122 Yhteisöjen tuomioistuin käytti huomattavasti yleisempää sanamuotoa, kun se katsoi yhteisöllä olevan yksinomainen toimivalta esimerkiksi silloin, kun se, että jäsenvaltiot tekevät sopimuksen, on yhteismarkkinoiden yhtenäisyyden ja yhteisön oikeuden yhdenmukaisen soveltamisen vastaista (em. ERTA-tapaus, tuomion 31 kohta), tai silloin, kun itse olemassa olevien yhteisön säännösten ja määräysten luonteen vuoksi — kuten lainsäädäntötoimien, jotka sisältävät kolmansien valtioiden kansalaisten kohtelua koskevia lausekkeitä tai tietyn kysymyksen kattavaa yhdenmukaistamista merkitseviä lausekkeitä — jokainen alaa koskeva sopimus vaikuttaisi väistämättä yhteisön sääntöihin edellä mainitussa ERTA-tapauksessa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti em. lausunto 1/94, 95 ja 96 kohta ja em. asia komissio v. Tanska, tuomion 83 ja 84 kohta).



- 123 Yhteisöjen tuomioistuin ei sitä vastoin ole katsonut yhteisöllä olevan yksinomaista toimivaltaa tilanteessa, jossa sen vuoksi, että sekä yhteisön säännökset ja määräykset että kansainvälisen yleissopimuksen määräykset ovat vähimmäissääntelyä, tämä yleissopimus ei voi estää jäsenvaltioita täysin soveltamasta yhteisön oikeutta (em. lausunto 2/91, 18 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin ei ole myöskään pitänyt yhteisön yksinomaista toimivaltaa välttämättömänä sillä perusteella, että kahdenväliset sopimukset saattavat aiheuttaa palvelukaupan vääristymistä sisämarkkinoilla, todeten, että mikään perustamissopimuksessa ei estä toimielimiä antamissaan yhteisissä säännöissä järjestämästä yhteisiä toimia suhteessa kolmansiin maihin tai määräämästä jäsenvaltioiden määrätynlaisesta suhtautumisesta ulkosuhteissa (em. lausunto 1/94, 78 ja 79 kohta ja em. asia komissio v. Tanska, tuomion 85 ja 86 kohta).
- 124 Tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieleen, että yhteisöllä on vain rajoitettu erityistoimivalta ja että näin ollen sellaisen yksinomaisten toimivallan olemassaolon, josta kaiken lisäksi ei ole nimenomaisesti määrätty perustamissopimuksessa, on perustuttava suunnitellun sopimuksen ja voimassa olevan yhteisön oikeuden välisen suhteen konkreettisesta tarkastelusta tehtyihin päätelmiin, joista seuraa, että tällaisen sopimuksen tekeminen on omiaan vaikuttamaan yhteisön sääntöihin.
- 125 Tietyissä tapauksissa sekä yhteisön sääntöjen että suunnitellun sopimuksen kattamien alojen tarkastelu ja vertailu on riittävää, jotta voidaan sulkea pois kaikki vaikutus yhteisön sääntöihin (em. lausunto 1/94, 103 kohta; em. lausunto 2/92, 34 kohta ja em. lausunto 2/00, 46 kohta).
- 126 Ei kuitenkaan ole välttämätöntä, että kansainvälisen sopimuksen kattama ala ja yhteisön säännöstön kattama ala ovat täysin yhdenmukaiset. Kun on ratkaistava, täyttyykö ilmaisulla "alaan, jota jo suurelta osin kattavat yhteisön säännöt" (em. lausunto 2/91, 25 ja 26 kohta) tarkoitettu arviointiperuste, tarkastelun on perustuttava paitsi kysymyksessä olevien sääntöjen ulottuvuuteen myös niiden luonteeseen ja sisältöön. On myös otettava huomioon kyseistä alaa koskevan voimassa olevan yhteisön oikeuden lisäksi sen kehitysnäkömät, jos ne ovat ennustettavissa tätä tarkastelua tehtäessä (ks. vastaavasti em. lausunto 2/91, 25 kohta).

- 127 Se, että huomioon on otettava katetun alan ulottuvuuden lisäksi myös yhteisön sääntöjen luonne ja sisältö, ilmenee myös yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, johon viitataan tämän lausunnon 123 kohdassa ja jonka mukaan se, että yhteisön säännöt ja kansainvälisen sopimuksen määräykset ovat luonteeltaan vähimmäissääntelyä, voi johtaa päätelmään siitä, että vaikutusta ei ole, vaikka yhteisön säännöt ja sopimuksen määräykset kattavatkin saman alan.
- 128 Lopulta oleellista on varmistaa yhteisön sääntöjen yhdenmukainen ja johdonmukainen soveltaminen ja niillä perustetun järjestelmän moitteeton toiminta yhteisön oikeuden tehokkaan oikeusvaikutuksen säilyttämiseksi.
- 129 Mahdollinen aloite yhteisön oikeuden ja suunnitellun sopimuksen välisten ristiriitojen välttämiseksi ei myöskään vapauta velvollisuudesta tutkia ennen kyseisen sopimuksen tekemistä, onko sopimus omiaan vaikuttamaan yhteisön sääntöihin (ks. tältä osin erityisesti em. lausunto 2/91, 25 kohta ja em. asia komissio vastaan Tanska, tuomion 101 ja 105 kohta).
- 130 Tältä osin se, että sopimuksessa on niin sanottu irtautumislauseke, jonka mukaan sopimus ei vaikuta siihen, että jäsenvaltiot soveltavat yhteisön oikeuden soveltuvia säännöksiä ja määräyksiä, ei ole tae siitä, että sopimuksen määräykset eivät vaikuttaisi yhteisön sääntöihin sen vuoksi, että joko sopimuksen määräysten tai vastaavasti yhteisön sääntöjen soveltamisalaa rajoitetaan, vaan se voi päinvastoin olla osoitus siitä, että niihin vaikutetaan. Tällainen mekanismi, jolla pyritään torjumaan kaikki ristiriidat sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä, ei itsessään ole ratkaiseva seikka, jonka perusteella voitaisiin ratkaista kysymys siitä, onko yhteisöllä yksinomainen toimivalta tämän sopimuksen tekemiseen vai kuuluuko toimivalta jäsenvaltioille; tähän kysymykseen on annettava vastaus ennen sopimuksen tekemistä (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Tanska, tuomion 101 kohta).

- 131 Oikeusperustalla, jolle yhteisön säännöt perustuvat, ja erityisesti EY 65 artiklan mukaisella sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa koskevalla edellytyksellä ei sellaisinaan ole merkitystä tarkasteltaessa, vaikuttaako kansainvälinen sopimus yhteisön sääntöihin. Sisäisen säännösten oikeusperustan ratkaisee sen pääasiallinen tekijä, kun taas sääntö, johon vaikuttamista tutkitaan, voi olla vain tämän säännösten liitännäinen tekijä. Yhteisön yksinomaisen toimivallan tarkoitus on muun muassa yhteisön oikeuden tehokkaan vaikutuksen ja sen säännöillä perustettujen järjestelmien moitteettoman toiminnan säilyttäminen riippumatta niistä mahdollisista rajoituksista, joista määrätään siinä perustamissopimuksen määräyksessä, jota toimielimet ovat käyttäneet näiden sääntöjen antamisen perustana.
- 132 Jos kansainvälisessä sopimuksessa on määräyksiä, jotka edellyttävät jäsenvaltioiden lakien tai asetusten yhdenmukaistamista alalla, jolla tällainen yhdenmukaistaminen on perustamissopimuksessa poissuljettu, yhteisöllä ei ole tarvittavaa toimivaltaa tällaisen sopimuksen tekemiseen. Nämä yhteisön ulkoisen toimivallan rajoitukset koskevat itse tämän toimivallan olemassaoloa eivätkä sen yksinomaista luonnetta.
- 133 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että on suoritettava kokonaisvaltainen ja konkreettinen tarkastelu sen tutkimiseksi, onko yhteisöllä toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus ja onko tämä toimivalta yksinomainen. Tässä tarkoituksessa on otettava huomioon paitsi sekä yhteisön sääntöjen että suunnitellun sopimuksen määräysten kattama ala, siltä osin kuin ne ovat tiedossa, myös näiden sääntöjen ja määräysten luonne ja sisältö, jotta voidaan varmistaa, että sopimus ei ole omiaan haittaamaan yhteisön sääntöjen yhdenmukaista ja johdonmukaista soveltamista ja niillä perustetun järjestelmän moitteetonta toimintaa.

Yhteisön toimivalta tehdä uusi Luganon yleissopimus

- 134 Lausuntopyyntö ei koske sitä, onko yhteisöllä toimivalta tehdä suunniteltu sopimus, vaan sitä, onko tämä toimivalta yksinomainen vai jaettu. Tältä osin on riittävä

todeta, että yhteisö on jo antanut tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevia sisäisiä sääntöjä, oli sitten kysymys EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan nojalla annetusta asetuksesta N:o 44/2001 tai erityissäännöksistä, jotka sisältyvät alakohdaisiin säännöstöihin, kuten asetuksen N:o 40/94 X osasto tai direktiivin 96/71 6 artikla.

- 135 Asetus N:o 44/2001 annettiin Brysselin yleissopimuksen korvaamiseksi jäsenvaltioiden välillä lukuun ottamatta Tanskan kuningaskuntaa. Sitä sovelletaan siviili- ja kauppaoikeuden alalla asetuksen 1 artiklassa säädetyn soveltamisalan rajoissa. Koska asetuksen tavoite ja säännökset toistetaan suurelta osin yleissopimuksessa, viitataan tarvittaessa siihen, miten yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut kyseistä yleissopimusta.
- 136 Suunnitellulla sopimuksella on tarkoitus korvata Luganon yleissopimus, jota asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa luonnehditaan "rinnakkaiseksi — — Brysselin yleissopimuksen kanssa".
- 137 Vaikka kahden edellä mainitun yleissopimuksen tarkistamistyön tuloksena syntynyt teksti sekä uutta Luganon yleissopimusta koskevat neuvotteluohjeet ovat tiedossa, on korostettava, että lopullisesti annettavasta tekstistä ei ole varmuutta.
- 138 Sekä asetus N:o 44/2001 että suunniteltu sopimus sisältävät pääasiallisesti kaksi osaa. Kyseisen sopimuksen ensimmäinen osa käsittää asetuksen N:o 44/2001 II lukuun ja tämän lausunnon 134 kohdassa tarkoitettuihin erityissäännöksiin sisältyvien kaltaiset tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännöt. Toinen osa

käsittää asetuksen N:o 44/2001 III lukuun sisältyvien kaltaiset tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännöt. Näitä kahta osaa tarkastellaan erikseen.

— Tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt

- 139 Tuomioistuinten toimivaltaa koskevan säännön tarkoitus on tietyssä tilanteessa sen ratkaiseminen, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään oikeusriidan. Tätä varten sääntö sisältää arviointiperusteen, jonka avulla oikeusriita voidaan ”liittää” siihen tuomioistuimeen, joka tunnustetaan toimivaltaiseksi. Nämä liittymää koskevat arviointiperusteet vaihtelevat useimmiten oikeusriidan kohteen mukaan. Niissä voidaan kuitenkin myös ottaa huomioon kanteen nostamisen ajankohta, kantajan tai vastaajan ominaispiirteet tai mikä tahansa muu seikka.
- 140 Eri oikeusjärjestelmissä käytettävien liittymää koskevien arviointiperusteiden moninaisuus synnyttää toimivaltasääntöjen välisiä ristiriitoja. Niitä voidaan säännellä joko *lex fori* nimenomaisilla säännöksillä tai soveltamalla yleisiä periaatteita, jotka ovat yhteisiä useille oikeusjärjestelmille. Laissa voidaan myös antaa kantajalle mahdollisuus valita useiden tuomioistuinten välillä, joiden toimivalta määräytyy useiden liittymää koskevien arviointiperusteiden perusteella.
- 141 Näistä seikoista seuraa, että kansainvälinen säännöstö, joka sisältää sääntöjä, joiden avulla voidaan ratkaista eri oikeusjärjestyksissä laadittujen toimivaltasääntöjen väliset ristiriidat liittymää koskevia arviointiperusteita käyttäen, voi muodostaa erityisen monitahaisen järjestelmän, jonka, ollakseen johdonmukainen, tulee olla mahdollisimman kokonaisvaltainen. Pienikin aukko näissä säännöissä voi nimittäin aiheuttaa tilanteen, jossa useat tuomioistuimet ovat toimivaltaisia ratkaisemaan

saman oikeusriidan, mutta myös tilanteen, jossa ei ole minkäänlaista oikeussuojaa, kun yhtäkään tuomioistuinta ei voida pitää toimivaltaisena ratkaisemaan kyseistä oikeusriitaa.

- 142 Jäsenvaltioiden tai yhteisön kolmansien valtioiden kanssa tekemissä kansainvälisissä sopimuksissa näillä tuomioistuinten toimivaltaa koskevilla säännöillä asetetaan väistämättä paitsi kolmansien valtioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskevat, myös jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskevat arviointiperusteet, ja näin ollen ne koskevat asetuksella N:o 44/2001 säänneltyjä aloja.
- 143 Tämän asetuksen ja erityisesti sen II luvun tarkoituksena on tehdä tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt siviili- ja kauppaoikeuden alalla yhtenäisiksi paitsi yhteisön sisäisten oikeusriitojen, myös sellaisten oikeusriitojen osalta, jotka eivät ole pelkästään yhteisön sisäisiä, alaa koskevien kansallisten lainsäädäntöjen eroavaisuuksista sisämarkkinoiden toiminnalle mahdollisesti aiheutuvien esteiden poistamiseksi (ks. asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan toinen perustelukappale ja Brysselin yleissopimuksen osalta asia C-281/02, Owusu, tuomio 1.3.2005, Kok. 2005, s. I-1383, 34 kohta).
- 144 Kyseisen asetuksen sisältämiä, kokonaisvaltaisen järjestelmän muodostavia sääntöjä sovelletaan eri jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin, koska ne koskevat joskus eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa vireillä olevia oikeudenkäyntejä ja joskus taas jonkin jäsenvaltion tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa jossakin toisessa jäsenvaltiossa, mutta lisäksi niitä sovelletaan myös jäsenvaltion ja kolmannen valtion välisiin suhteisiin.
- 145 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin todennut Brysselin yleissopimuksesta, että toimivaltasääntöjen soveltaminen edellyttää, että asia ei ole pelkästään sopimusvaltion sisäinen, ja että Brysselin yleissopimuksen 2 artiklan sovellettavuuden edellyttämän oikeussuhteen kansainvälisen luonteen ei kuitenkaan välttämättä tarvitse perustua siihen, että oikeusriidan aineellisten seikkojen tai sen asianosaisten

kotipaikkojen perusteella se liittyy useaan sopimusvaltioon. Kyseessä olevaa oikeussuhdetta voidaan pitää luonteeltaan kansainvälisenä myös siksi, että se liittyy sopimusvaltioon ja kolmanteen valtioon esimerkiksi, koska kantajalla ja yhdellä vastaajalla on kotipaikka sopimusvaltiossa ja riidanalaiset tosiseikat ovat tapahtuneet kolmannessa valtiossa. Tällaisen tilanteen takia sopimusvaltiossa saattaa syntyä tuomioistuinten kansainvälisen toimivallan määrittelyä koskevia kysymyksiä, ja juuri tämä määrittely on yksi Brysselin yleissopimuksen tavoitteista, kuten sen johdanto-osan kolmannelta kappaleelta ilmenee (ks. em. asia Owusu, tuomion 25 ja 26 kohta).

146 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut, että yksinomaista toimivaltaa tai tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa nimenomaista sopimusta koskevia Brysselin yleissopimuksen määräyksiä voidaan soveltaa myös oikeussuhteisiin, jotka liittyvät vain yhteen sopimusvaltioon ja yhteen tai useampaan kolmanteen valtioon (em. asia Owusu, tuomion 28 kohta). Se on myös todennut Brysselin yleissopimuksen vireilläoloa ja samassa yhteydessä käsiteltäviä kanteita taikka tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista määräyksistä, jotka koskevat eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa vireillä olevia oikeudenkäyntejä tai sopimusvaltion tuomioistuinten antamia päätöksiä niiden tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi toisessa sopimusvaltiossa, että tällaisissa oikeudenkäynneissä tai päätöksissä kyseessä olevat oikeusriidat voivat olla luonteeltaan kansainvälisiä siten, että ne liittyvät sopimusvaltioon ja kolmanteen valtioon, minkä takia on voitu vedota Brysselin yleissopimuksen 2 artiklassa määrättyyn yleiseen toimivaltasääntöön (em. asia Owusu, tuomion 29 kohta).

147 Tässä yhteydessä on todettava, että asetus N:o 44/2001 sisältää säännöksiä, jotka sääntelevät sen suhdetta muihin olemassa oleviin tai tulevaisuudessa annettaviin yhteisön oikeuden säännöksiin ja määräyksiin. Asetuksen 67 artiklan mukaan tämä asetus ei vaikuta sellaisten säännösten soveltamiseen, joilla säännellään tuomioistuimen toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenoilla ja jotka sisältyvät Euroopan yhteisöjen toimielinten antamiin säädöksiin tai näiden säädösten täytäntöönpanemiseksi yhdenmukaistettuun kansalliseen lainsäädäntöön. Asetuksen 71 artiklan 1 kohdan mukaan tämä asetus ei vaikuta niiden sopimusten soveltamiseen, jotka koskevat samoja aloja kuin edellä mainitut säännökset ja joiden osapuolia jäsenvaltiot jo ovat. Tältä osin saman

artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että tämä asetus ei estä tällaisen yleissopimuksen osapuolena olevan valtion tuomioistuinta vetoamasta kyseiseen sopimukseen toimivaltansa osalta silloinkin, kun vastaajan kotipaikka on sellaisessa jäsenvaltiossa, joka ei ole tuon sopimuksen osapuoli.

148 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 44/2001 tuomioistuinten toimivaltaa koskevia sääntöjä koskevan järjestelmän kokonaisvaltaisuus ja johdonmukaisuus, asetuksen 4 artiklan 1 kohtaa, jossa säädetään, että "jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti, jollei 22 ja 23 artiklan säännöksistä muuta johdu", on tulkittava siten, että se on osa tällä asetuksella käyttöön otettua järjestelmää, koska sillä säännellään tarkasteltavaa tilannetta viittaamalla sen jäsenvaltion lainsäädäntöön, jossa asia on saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi.

149 Tästä viittauksesta kansalliseen lainsäädäntöön on todettava, että vaikka se voisikin perustaa jäsenvaltioille toimivallan tehdä kansainvälinen sopimus, itse 4 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan ainoa käytettävissä oleva arviointiperuste on vastaajan kotipaikka, jollei ole sovellettava asetuksen 22 ja 23 artiklaa.

150 Lisäksi vaikka asetuksen N:o 44/2001 4 artiklan 1 kohdan sisältämää sääntöä noudatettaisiin, suunniteltu sopimus voi kuitenkin olla ristiriidassa tämän asetuksen muiden säännösten kanssa. Tilanteessa, jossa oikeusriidan vastaajana on oikeushenkilö, jonka kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, käytettäessä vastaajan kotipaikkaa koskevaa arviointiperustetta tämä sopimus voi aiheuttaa ristiriidan kyseisen asetuksen niiden säännösten kanssa, jotka koskevat sivuliikettä, agentuuria tai muuta toimipaikkaa, joka ei ole oikeushenkilö, kuten vakuutusasioita koskevan 9 artiklan 2 kohdan, kuluttajansuojaa koskevia riita-asioita koskevan 15 artiklan 2 kohdan tai työsopimusta koskevia riita-asioita koskevan 18 artiklan 2 kohdan kanssa.



- 151 Pelkästään asetuksen N:o 44/2001 tarkastelusta seuraa siis, että sen sisältämien toimivaltasääntöjen kokonaisvaltaisen ja johdonmukaisen järjestelmän vuoksi jokainen sellainen kansainvälinen sopimus, jolla myös perustetaan asetuksella laaditun kaltainen tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen kokonaisvaltaisen järjestelmä, on omiaan vaikuttamaan kyseisiin toimivaltasääntöihin. Tarkastelua on kuitenkin jatkettava suunnitellun sopimuksen tutkimisella sen selvittämiseksi, vahvistaako tämä tehdyn päätelmän.
- 152 Uudella Luganon yleissopimuksella on sama kohde kuin asetuksella N:o 44/2001, mutta sen alueellinen soveltamisala on laajempi. Sen määräykset noudattelevat samaa systematiikkaa kuin asetuksen N:o 44/2001 säännökset esimerkiksi siten, että siinä käytetään samoja toimivaltasääntöjä, mikä useimpien yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneiden hallitusten mukaan takaa johdonmukaisuuden näiden kahden oikeudellisen instrumentin välillä ja näin ollen estää sen, että tämä yleissopimus vaikuttaisi millään tavoin yhteisön sääntöihin.
- 153 Vaikka yhteisön sääntöjen ja suunnitellun sopimuksen määräysten kohteen ja sanamuotojen identtisyys ovat seikkoja, jotka on otettava huomioon tutkittaessa, vaikuttaako tämä sopimus näihin sääntöihin, nämä seikat eivät kuitenkaan yksinään voi osoittaa, että vaikutusta ei ole. Samojen toimivaltasääntöjen soveltamisesta seuraava johdonmukaisuus ei ole sama asia kuin se, että vaikutusta ei ole, koska suunnitellussa sopimuksessa olevan toimivaltasäännön soveltaminen voi johtaa jonkin muun kuin asetuksen N:o 44/2001 säännösten mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen toteamiseen toimivaltaiseksi. Kun uusi Luganon yleissopimus sisältää artikloja, jotka ovat identtisiä asetuksen N:o 44/2001 22 ja 23 artiklan kanssa, ja tällä perusteella johtaa siihen, että tämän sopimuksen sopimusvaltiona olevan kolmannen valtion tuomioistuin on toimivaltainen, vaikka vastaajan kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, ilman sopimuksen olemassaoloa viimeksi mainitun jäsenvaltion tuomioistuin olisi toimivaltainen, kun taas sopimuksen mukaan toimivaltainen on kolmannen valtion tuomioistuin.
- 154 Uusi Luganon yleissopimus tulisi sisältämään nykyisen sopimuksen 54 b artiklassa olevan kaltaisen irtautumislausekkeen. Kuten tämän lausunnon 130 kohdassa on todettu, tällainen lauseke, jonka tarkoitus on estää ristiriidat näitä kahta oikeudellista instrumenttia sovellettaessa, ei kuitenkaan itsessään mahdollista ennen itse

suunnitellun sopimuksen tekemistä vastaamista kysymykseen siitä, onko yhteisöllä yksinomainen toimivalta tehdä se. Tällaista lauseketta voidaan sitä vastoin pitää osoituksena siitä, että on olemassa vaara siitä, että tämän sopimuksen määräykset vaikuttavat yhteisön sääntöihin.

- 155 Lisäksi kuten komissiokin on todennut, irtautumislausekkeella on kansainvälistä yksityisoikeutta koskevassa kansainvälisessä sopimuksessa erityisluonne ja se poikkeaa klassisesta irtautumislausekkeesta. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa tarkoitus ei ole säilyttää mahdollisuutta soveltaa asetusta N:o 44/2001 aina kun se on mahdollista, vaan säännellä johdonmukaisesti tämän asetuksen ja uuden Luganon yleissopimuksen välistä suhdetta.
- 156 Lisäksi on todettava, että Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan 1 kappaleeseen sisältyvä irtautumislauseke sisältää saman artiklan 2 kappaleen a ja b alakohdassa määrätty poikkeukset.
- 157 Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan 2 kappaleen a alakohdassa määrätään, että yleissopimusta on aina sovellettava, jos vastaajalla on kotipaikka sellaisessa tämän sopimuksen sopimusvaltiossa, joka ei ole Euroopan unionin jäsen. Tilanteessa, jossa esimerkiksi vastaaja on oikeushenkilö, jolla on jossakin jäsenvaltiossa sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka, joka ei ole oikeushenkilö, tämä määräys voi vaikuttaa asetuksen N:o 44/2001 ja erityisesti sen vakuutusasioita koskevan 9 artiklan 2 kohdan, kuluttajansuojaa koskevia riita-asioita koskevan 15 artiklan 2 kohdan tai työ sopimusta koskevia riita-asioita koskevan 18 artiklan 2 kohdan soveltamiseen.
- 158 Samoin on Luganon yleissopimuksen irtautumislausekkeesta määrätyn kahden muun poikkeuksen osalta, nimittäin 54 b artiklan 2 kappaleen a alakohdan loppuosan mukaan silloin, kun yleissopimuksen yksinomaista toimivaltaa koskevan

16 artiklan mukaisesti tai tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta koskevan 17 artiklan mukaisesti toimivalta annetaan sellaisen sopimusvaltion tuomioistuintielle, joka ei ole Euroopan unionin jäsen, ja 54 b artiklan 2 kappaleen b alakohdan mukaan silloin, kun on kysymys tämän saman sopimuksen 21 artiklassa tarkoitettusta vireilläolosta tai 22 artiklassa tarkoitetuista toisiinsa liittyvistä kanteista ja kanteet on nostettu sekä sopimusvaltiossa, joka ei ole Euroopan unionin jäsen, että sopimusvaltiossa, joka on Euroopan unionin jäsen. Kyseisen yleissopimuksen soveltaminen näissä poikkeustapauksissa voi estää asetuksen N:o 44/2001 toimivaltasääntöjen soveltamisen.

- 159 Tietyt hallitukset, muun muassa Portugalin hallitus, katsovat, että nämä muutamet poikkeukset eivät voi asettaa kyseenalaiseksi jäsenvaltioiden toimivaltaa tehdä suunniteltu sopimus; toimivalta on ratkaistava tämän sopimuksen pääasiallisten määräysten perusteella. Samoin Irlanti pitää riittävänä, että yhteisö yksin neuvottelee näitä poikkeuksia koskevan määräyksen, kun jäsenvaltioilla puolestaan säilyy toimivalta tehdä muut kyseisen sopimuksen määräykset.
- 160 On kuitenkin korostettava, että kuten tämän lausunnon 151–153 kohdassa on todettu, suunnitellun sopimuksen pääasialliset määräykset voivat vaikuttaa asetuksen N:o 44/2001 toimivaltasääntöjen kokonaisvaltaisuuteen ja johdonmukaisuuteen. Poikkeukset irtautumislausakkeesta sekä se, että yhteisön on välttämätöntä olla läsnä neuvotteluissa, kuten Irlanti toteaa, ovat vain osoituksena siitä, että yhteisön sääntöihin voidaan vaikuttaa tietyissä olosuhteissa.
- 161 Uuden Luganon yleissopimuksen toimivaltasääntöjä koskevien määräysten tarkastelusta ilmenee, että nämä määräykset vaikuttavat tuomioistuimen toimivaltaa koskevien yhteisön sääntöjen yhtenäiseen ja johdonmukaiseen soveltamiseen ja näillä säännöillä perustetun järjestelmän moitteettomaan toimintaan.

— Siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännöt

162 Useimmat yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä hallituksista katsovat, että siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännöt muodostavat toimivaltasäännöistä erillisen alan, minkä vuoksi on perusteltua tarkastella erikseen suunnitellun sopimuksen vaikutusta yhteisön sääntöihin. Tältä osin ne katsovat, että asetuksen N:o 44/2001 soveltamisala on rajoitettu, koska tunnustaminen koskee vain muissa jäsenvaltioissa annettuja tuomioita, ja että sopimus, jolla on eri soveltamisala siltä osin kuin se koskee ”yhteisön ulkopuolisia” tuomioita, ei voi vaikuttaa yhteisön sääntöihin.

163 Kuten muut hallitukset sekä parlamentti ja komissio katsovat, on kuitenkin todettava, että asetuksen N:o 44/2001 sisältämät toimivaltasäännöt ja tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännöt eivät muodosta erillisiä ja itsenäisiä kokonaisuuksia, vaan ne liittyvät kiinteästi toisiinsa. Kuten komissio totesi istunnossa, kyseisen asetuksen 33 artiklan 1 kohdan mukainen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva yksinkertaistettu järjestelmä, jonka mukaan jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä ja joka lähtökohtaisesti saman asetuksen 35 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa johtaa siihen, että tuomiojäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa ei tutkita, on perusteltu jäsenvaltioiden vastavuoroisen luottamuksen perusteella ja erityisesti sen luottamuksen perusteella, jota sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa tunnustamista pyydetään, osoittaa tuomiovaltion tuomioistuinta kohtaan, kun otetaan huomioon erityisesti suoraa toimivaltaa koskevat kyseisen asetuksen II luvun säännöt. Brysselin yleissopimuksen osalta Jenardin tästä yleissopimuksesta tekemässä selvityksessä (EYVL 1979, C 59, s. 1, 46) todetaan, että ”II osastossa määrätyt erittäin tiukat toimivaltasäännöt sekä sen 20 artiklassa poissaolevalle vastaajalle annetut takeet ovat mahdollistaneet sen, että tuomioistuin, jossa vaaditaan tunnustamista tai täytäntöönpanoa, ei tutki tuomiovaltion tuomioistuimen toimivaltaisuutta”.

- 164 Asetuksen N:o 44/2001 useat säännökset todistavat tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen ja toimivaltasääntöjen välisestä liittymästä. Tuomiovaltion tuomioistuimen toimivalta voidaan poikkeuksellisesti tutkia 35 artiklan 1 kohdan nojalla silloin, kun kysymyksessä ovat kyseisen asetuksen yksinomaista toimivaltaa koskevat säännökset sekä vakuutusasioita ja kuluttajansuojaa koskevia riita-asioita koskevat säännökset. Saman asetuksen 71 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 72 artikla perustavat myös tällaisen suhteen toimivaltasäännösten ja kyseisten tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien säännösten välille.
- 165 Asetuksen N:o 44/2001 säännöksissä säädetään lisäksi eri tuomioistuinten samojen asianosaisten välillä antamista tuomioista aiheutuvista mahdollisista ristiriidoista. Asetuksen 34 artiklan 3 kohdassa säädetään, että tuomiota ei tunnusteta, jos se on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, joka on annettu samojen asianosaisten välillä siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, kun taas saman artiklan 4 kohdan mukaan tuomiota ei tunnusteta, jos se on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa samaa asiaa koskevan ja samojen asianosaisten välillä aikaisemmin annetun tuomion kanssa ja viimeksi mainittu tuomio täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiseksi siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään.
- 166 Lisäksi kuten tämän lausunnon 147 kohdassa todetaan, kyseisen asetuksen 67 artiklalla säännellään sillä käyttöön otetun järjestelmän suhdetta paitsi muihin olemassa oleviin tai tulevaisuudessa annettaviin yhteisön oikeuden säännöksiin ja määräyksiin myös niihin olemassa oleviin yleissopimuksiin, jotka vaikuttavat tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin yhteisön sääntöihin, riippumatta siitä, sisältävätkö ne toimivaltasääntöjä tai tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.
- 167 Asetuksen N:o 44/2001 71 artiklassa tarkoitettujen yleissopimusten osalta, joiden osapuolina jäsenvaltiot ovat, kyseisen artiklan 2 kohdan b alakohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että ”jäsenvaltiossa annetut tuomiot, jotka on antanut erityistä oikeudenalaa koskevaan yleissopimukseen toimivaltansa perustanut tuo-

mioistuin, on tunnustettava ja pantava täytäntöön muissa jäsenvaltioissa tämän asetuksen mukaisesti”. Saman säännöksen toisessa alakohdassa säädetään, että ”jos erityistä oikeudenalaa koskeva yleissopimus, jonka osapuolia ovat sekä jäsenvaltio, missä tuomio on annettu, että jäsenvaltio, jolle pyyntö on osoitettu, sisältää tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevia ehtoja, niitä on noudatettava”. Asetuksen 72 artiklassa säädetään, että asetus ”ei vaikuta sopimuksiin, joilla jäsenvaltiot ennen tämän asetuksen voimaantuloa ovat Brysselin yleissopimuksen 59 artiklan mukaisesti sitoutuneet olemaan tunnustamatta tuomiota, joka on annettu toisessa mainitun yleissopimuksen sopimusvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on kolmannessa maassa, jos tuomion antaneen tuomioistuimen toimivalta kyseisen yleissopimuksen 4 artiklassa tarkoitettussa tapauksessa on voinut perustua ainoastaan johonkin saman yleissopimuksen 3 artiklan toisessa kohdassa mainittuun toimivaltaperusteeseen”.

- 168 Yksin asetuksen N:o 44/2001 tarkastelusta siis seuraa, että sillä perustetun tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan kokonaisvaltaisen ja johdonmukaisen järjestelmän vuoksi suunnitellun sopimuksen kaltainen sopimus, joka sisältää tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, voi vaikuttaa näihin sääntöihin.
- 169 Koska uuden Luganon yleissopimuksen lopullista tekstiä ei vielä ole, sen tarkastelu, vaikuttaako se mahdollisesti yhteisön sääntöihin, on tehtävä ottaen esimerkinomaisesti huomioon nykyisen Luganon yleissopimuksen määräykset.
- 170 Nykyisen Luganon yleissopimuksen 26 artiklan ensimmäisessä kappaleessa ilmaistaan periaate, jonka mukaan sopimusvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisessa sopimusvaltiossa vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista. Tällainen periaate vaikuttaa yhteisön sääntöihin, koska se laajentaa tuomioiden ilman erityistä menettelyä tapahtuvan tunnustamisen soveltamisalaa ja lisää näin niiden tapauksien lukumäärää, joissa valtion, joka ei ole yhteisön jäsenvaltio, tuomioistuimen, jonka toimivalta ei seuraa asetuksen N:o 44/2001 säännösten soveltamisesta, antama tuomio tunnustetaan.

- 171 Kuten tämän lausunnon 130 ja 154 kohdasta ilmenee, se, että suunnitellussa sopimuksessa olisi Luganon yleissopimuksen 54 b artiklan 1 kappaleessa tarkoitettun kaltainen irtautumislausake, ei voisi muuttaa tätä toteamusta siltä osin kuin kysymys on siitä, onko yhteisöllä yksinomainen toimivalta tehdä kyseinen sopimus.
- 172 Kaikista näistä seikoista seuraa, että tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yhteisön säännöt eivät ole erotettavissa tuomioistuinten toimivaltaa koskevista säännöistä, joiden kanssa ne muodostavat kokonaisvaltaisen ja johdonmukaisen järjestelmän, ja että uusi Luganon yleissopimus tulee vaikuttamaan sekä tuomioistuinten toimivaltaa että tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien yhteisön sääntöjen yhdenmukaiseen ja johdonmukaiseen soveltamiseen ja näillä säännöillä perustetun kokonaisvaltaisen järjestelmän moitteettomaan toimintaan.
- 173 Kaikista edellä esitetyistä seikoista seuraa, että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta tehdä uusi Luganon yleissopimus.

Yhteisöjen tuomioistuin (täysistunto) antaa seuraavan lausunnon:

**Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan uuden Luganon yleissopimuksen, sellaisena kuin sitä suunnitellaan tämän lausunnon 26 kohdassa toistetuissa lausuntopyynnön 8–12 kohdassa, tekeminen kuuluu kokonaan Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.**

Allekirjoitukset